דאס
אידישע ווארט
THE GATEWAY OF THE WEST.
THE ISRAELITE PRESS

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

די איינציגע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 ערשיינט יעדן טאג

וועטער: קלאר און קאלט

Vol. 21, No. 10. Winnipeg. Wed. Jan. 14, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. ערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

מיטוואך, כה' טבת, תרצ"ת.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JAN 20 1932

ענגלישע ציוניסטן פאָדערן קאָנגרעס זאָל אָפּגעלייגט ווערן

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

לאנדאן, יאנוו. 14 (איטא). — דער ראט פון דער ציוניסטישער פעדעראציע פון ענגלאנד האט אנגענומען א רעזאלוציע וואס פאדערט, אז דער ציוניסטישער קאָנגרעס פאררופן אויף פעברואר 24טן זאל אפּגעלייגט ווערן.

סמוטס אפּטימיסטיש וועגן ציוניסטישער לאגע

קאפּשטאט, דרום אפריקע, יאנוו. 14 (איטא). — אין זיין באגריסונג צו דער דרום-אפריקאנישער ציוניסטישער קאנפערענץ וואס האט זיך דא געעפנט לעצטן אוונט, דער קלערט גענעראל יאן סמוטס, אז אין זיין מיינונג, האט דער קריזיס פון 1930 געמאכט די פאליטיק פון א אידישער נאציאנאלער היים אין פאלעסטינע שטארקער באפעסטיקט, ווי זי איז געווען פאר א סך יארן.

—(::)—

רומעניש רעגירונג צעשטערט אנטיסעמיטישע פלענער

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

בוקארעסט, יאנוו. 14 (איטא). — אן ערנסטער אנטיסעמיטישער מארש איז נעכטן צעשטערט געווארן פון דער פאליציי אין איזמאאיל, בעסאראביע.

די מאכט איז אינפארמירט געווארן, אז די פויערים פון די ארומיקע דערפער, געהעצעט פון אנטיסעמיטישע אגיטאטארען, האבן זיך צוזאמען געקליבן צו מארשירן קיין איזמאאיל מיט דער פאדערונג אז עס זאל קאנפיסקירט ווערן דאס אידישע אייגנטום און אידיש לאנד, און דאס זאל פארטיילט ווערן צווישן די פויערים.

די פאליציי האט גלייך אנגענומען מיטלען קעגן מעגלאכע עקסצעסן, לאזנדיק וויסן די פאליציי שעפן פון יעדן דארף, אז זיי וועלן געהאלטן ווערן פאראנטווארטלאך פאר די פאסירונגען.

"ועד העיר" נעמט אָן שלום פּלאַן

היינט מאס-מיטינג פון "שטאט קאָמיטעט" אין קווינס

א פולע פארזאמלונג פון "ועד העיר" האט לעצטן אוונט פארהאנדלט דעם פארשלאג פון שלום מיט'ן "שטאט קאמיטעט" אינ'ם בשר-כשר סכסוך. ווי ער איז אויסגעארבעט געווארן מאנטאג אוונט פון די פארשטייער פון ביידע קאמיטעטן, ביי דר. גינזבורג אין הויז.

דער פלאן [illegible] פונקט ביי פונקט, און יעדער פונקט איז אנגענומען געווארן איינשטימיק. ווי מען זאגט אונז איבער, האט ביי דער פארזאמלונג געהערשט אן ענטוזיאסטישע שטימונג, און דער עולם איז געווען שטארק צופרידן, וואס עס איז צום סוף געלונגען צו מאכן א סוף צו דער אומגליקלאכער מחלוקת, דורך א פרידלאכן אפמאך, וואס שטעלט צופרידן ביידע צדדים.

לויט'ן אנגעצייכנטן פלאן, איז אויסגעקליבן געווארן גלייך א קאמיטעט פון פינף וואס דארף צוזאמען מיט אזא קאמיטעט פון דער "שטאט קאמיטע" צוזאמען רייזן זיך פאר'ן צוזאמענרוף פון א קאנפערענץ פאר דער דערוויילונג פון א נייעם ועד הכשרות, ווא סזאל האבן דעם אויפזיכט אויף דער בשר-כשר פראגע.

די דערוויילטע זיינען: מ. ה. נאטאנסאן, מ. טעסלער, יוסף גערשפילד, פ. ראדזשערס, ס. וו. סילווער.

די "שטאט קאמיטע", פון איר זייט, פאררופט א מאס-מיטינג אויף היינט צייעס.

אוונט, אין קווינס טעאטער, וואו די שלום פלענער וועלן פארגעלייגט ווערן פאר דער גוטהייסונג פונ'ם עולם.

עס ווערט אנגענומען פאר גאנץ זיכער, אז אויך דער דאזיקער צד וועט מיט דער זעלבער צופרידנהייט אננעמען די שלום פלענער, און אזוי וועט עס נעמען א סוף צו דער בשר-כשר מחלוקת וואס האט אזוי צערודערט די היגע אידיש[illegible] און האט אזויפיל געשעדיקט די היגע א[ידי]שע קהלשע טעטיקייטן.

—(::)—

פוילישע רעגירונג לייקענט דייטשע קלאגעס

ווארשע, יאנוו. 14.— די פוילישע רעגירונג האט אפּגעשיקט צום סעקרעטאריאט פון פעלקער ליגע א קאמוניקאט אין וועלכן עס ווערן אפגעלייקנט דייטשלאנדס קלאגעס, אז פוילן האט מיסבאהאנדלט די דייטשע מינדערהייט אין אויבער שלעזיע. זי לייקנט דייטשלאנדס באהויפטונג, אז די דייטשן אין אויבער שלעזיע האבן ניט געהאט די פולע געלעגנהייט צו באנוצן זיך מיט זייער שטימרעכט אין די לעצטע פוילישע וואלן, און באצייכנט דייטשלאנדס קלאגעס ווי פאליטישע מאכינאציעס.

לעטברידזשער טעאטער אייגנטימער פירט איין פרימיטיוון האנדלס מיטל, — צאָלונגען מיט פּראָדוקטן, אנשטאט געלט, וואָס איז ניט בנמצא

לעטברידזש, אלט., יאנוו. 14. — ענדלאך האט "די וועלט" אנגעהויבן צו אנערקענען אז ווייץ האט אויך עפּעס די ווערט ! .

דעם ערשטן ביישפּיל האט געוויזן מר. טשארלס הענסאן, פארוואלטער פון דער עמפּרעס מאווי הויז אין לעטברידזש. מר. הענסאן האט אנאנסירט, אז ער וועט אריינלאזן א פערזאן פאר איין בושל ווייץ צו זעען די בילדער אין זיין טעאטער.

יעדער בושל ווייץ וועט דארפן זיין געפּאקט אין א גוטן זאק, און דער טעאטער וועט עס אננעמען פאר 55 סענט, וויפיל עס באטרעפט דער איינטריט פּרייז, איינשליסנדיק טעקס. א בושל גערשטן וועט אנגענומען ווערן אין 25 סענט און א בושל האבער — אין 25 סענט.

די אנגעבאטענע פּרייז פון דעם טעאטער זיינען א סך העכער ווי די פארמערס קריגן פאר זייערע תבואות פאר גאנצע וועגענער.

איצט וועט אויסקומען אזוי . אין פאל א פארמער מיט זיין פרוי און, לאמיר זאגן זעקס קינדער, וועלן קריגן חשק צו זעען א מאווי בילד, און זיי וועלן ניט וועלן אויסנוצן איין מין תבואה פאר זייער פארוויילונג, וועלן זיי מוזן איינשפּאנען א טים פערד און ברענגען אין טעאטער פיר בושל האבער, פינף בושל גערשטן און דריי בושל ווייץ. ווי עס שיינט אבער וועט די דאזיקע גאולה אויף ניט לייזן די ווייץ פּראבלעם.

155 טויזנט ארבעטער באַזאָרגט מיט ארבעט א דאנק רעגירונגס מיטלען

מאנטרעאל, יאנוו. 14. — איבער 155 טויזנט ארבעטער זיינען געווען פארזארגט מיט ארבעט אין זיבן פון פון די ניין קאנאדער פּראווינצן, אין דעצעמבער, א דאנק דער ספּעציעלער סעסיע פונ'ם פארלאמענט פאררופן פון פּרעמיער בענעט, און די מיטלען אנגענומען פון דער רעגירונג ביי דער דאזיקער סעסיע.

די דערקלערונג האט דא געמאכט סענאטאר גידעאן ראבערטסאן, ארבעטס מיניסטער אין מר. בענעטס קאבינעט, ביי א קאנסערוואטיווער פארזאמלונג.

נאך צוויי פּראווינצן האט ער דערקלערט, האבן נאך ניט צוגעשטעלט קיין באריכט, און די צאל באשעפטיקטע דארטן א דאנק דער רעגירונגס הילף מיטלען איז ניט איינגעשלאסן אין די 155 טויזנט.

די רעגירונג, האט דער מיניסטער דערקלערט, האט זיך געשטעלט פאר א ציל צו שאפן ארבעט פאר אלעמען, און קיין אימיגראנטן וועלן ניט אריינגעלאזן ווערן, וואו די גאנצע קאנאדער באפעלקערונג וועט ניט זיין באשעפטיקט. ווען די אימיגראציע וואלט אפּגעשטעלט געווארן פריער, האט ער געזאגט, וואלט דא איצט דאס ארבעטסלאזיקייט פּראבלעם ניט געווען אזוי ערנסט.

פעליקס ווארבורג באגריסט צום 60טן געבורטסטאג

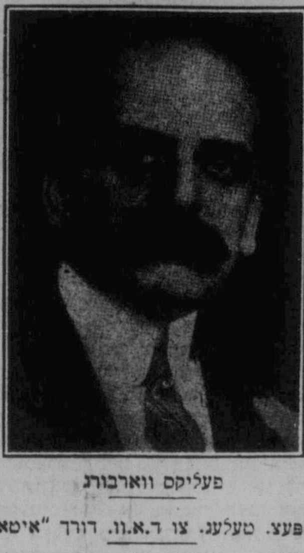

פעליקס ווארבורג

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ניו-יארק, יאנוו. 14 (איטא). — פּרעזידענט הואווער, וויצע-פּרעזידענט קורטיס, גאווערנאר רוזוועלט, וויצע-גאווערנאר לעהמאן, פּרעמיער ראמזי מאקדאנאלד, דר. וויצמאן און סער הערבערט סעמועל — זיינען צווישן די, וואס האבן נעכטן צוגעשיקט זייערע ווארימע באגריסונגען צו פעליקס ווארבורג, צו זיין 60טן געבורטסטאג.

באגריסונגען זיינען אנגעקומען אויך דורך דער "איטא" פון א סך פּראמינענטע פירער אין געזעלשאפטלאכן און געשעפטלאכן לעבן.

—(::)—

טויזנטער ביי נייטן שטראוסעס לויה

ניו-יארק, יאנוו. 13 (איטא). — טויזנטער אידן האבן היינט אנגעפילט דעם טעמפּל עמנואל צו דער לויה פון דעם פארשטארבענעם אידישן פילאנטראפּ, נ. שטראוס. דער גרויסער עולם האט באגלייט דעם קערפּער פאר עטלאכע קווארטאלן נאך די צערעמאניעס אין טעמפּל. די ראביים קראס, סטיווען ווייז און ענעלאו האבן געלייענט די תפילות.

—(::)—

אמעריקע קריגט באַצאָלט מיט איר אייגענער מטבע

ווינדזאר, אנט., יאנוו. 14. — פאר יארן און יארן פלעגן דעטרויטער מוזיקאנטן פארן קיין ווינדזאר צו שפּילן דארטן ביי טענץ און פארטיעס, און ווינדזארער מוזיקאנטן פלעגן אפט איינגעלאדן ווערן קיין דעטרויט צו שפּילן.

לעצטנס האבן די אימיגראציע באאמטע אין דעטרויט אנגעהויבן צוריקהאלטן די ווינדזארער מוזיקאנטן פון צו קומען קיין דעטרויט, כדי זיי זאלן דארטן ניט קאנקורירן מיט די דעטרויטער.

די קאנאדער רעגירונג האט דערויף געענטפערט מיט אינסטרוקציעס צו די אימיגראציע באאמטע אין ווינדזאר, אז זיי זאלן ניט אריינלאזן די דעטרויטער מוזיקאנטן.

דער סוף איז, אז דעטרויטער מוזיקאנטן האבן פארלארן פונ'ם עסק, — זיי פלעגן אפטער שפּילן אין ווינדזאר, ווי די ווינדזארער אין דעטרויט.

אין דער נאציאנאלער העברעאישער שול

די ערשטע קולטורעלע פארזאמלונג פון דער נאציאנאלער העברעאישער שול געזעלשאפט היינט, מיטוואך, יאנוואר 14. 8 אוונט, איז געווידמעט צום אנדיינק פון דעם העברייאישן פּאעט י. ל. גארדאן. מ. אווערבאך וועט געבן א כאראקטעריסטיק פון דיכטער און שריפטשטעלער. דער תלמיד העגדין וועט רייִדן וועגן שבתי צבי און דער משיחישער באוועגונג ביי אידן: כהן — וועגן דער געשיכטע פון דער ציוניסטישער באוועגונג, און לאגינסקי — וועגן די הויפּט מאמענטן פון ישעיהו'ס נבואה.

—(::)—

נייע פארקער סיגנאלן היינט איינגעשטעלט

נייע פארקער סיגנאלן, וואס באשטייען פון רויטע און בלאע לאמפּן אויף אלע פיר ראגן, ווי אויף ריווער עווע., און אסבארן סט., ווערן היינט גענומען אין דער ארבעט אויף די פאלגנדיקע פונקטן: מיין און היגינס, מיין און לאגאן, מיין און פארטעדזש און פארטעדזש און דאנאלד.

די ווערן דערווייל אויפגעשטעלט בלויז צו געוויינען דעם עולם צו זיי. שפּעטער וועלן נאך 20 אזעלכע סיגנאלן אויפגעשטעלט ווערן אויף פארשיידענע שיידפונקטן אויף מיין און פּארטעדזש.

מאַניטאָבאַ לעגיסלאַטור וועט זיך עפענען יאנוואר 27-טן

רעגירונג וועט פאָרשלאָגן צו שניידן מוניציפּאלן שטייער אויף האלב און מיטלען צו העלפן ארבעטסלאָזע

די סעסיע פון מאניטאבער לעגיסלאטור וועט זיך עפענען יאנוואר 21טן, ווי פּרעמיער ברעקען האט אנאנסירט נעכטן נאך א זיצונג פונ'ם קאבינעט.

אין זיין ניי-יאר באגריסונג נאך האט פּרעמיער ברעקען דערקלערט, אז די רעגירונג האט בדעה צו שניידן אויף האלב דעם מוניציפּאלן שטייער, וואס האט ארויסגערופן אזויפיל אומצופרידנהייט. די רעגירונג וועט איצט פארשלאגן נייע שטייער פלענער, מיט'ן צוועק צו רעדוצירן דעם מוניציפּאלן שטייער. פלענער פון הילף פאר די ארבעטסלאזע וועלן אויך זיין פון די הויפּט ארבעטן פון דער סעסיע. די סומע פון 1 מיליאן מיט 200 טויזנט דאלאר איז פון דער פּראווינציעלער רעגירונג אסיגנירט געווארן פאר דעם צוועק און די לעגיסלאטור וועט דאס דארפן איצט גוטהייסן.

אין פארבינדונג מיט דעם אנבאט פון דער פעדעראלער רעגירונג צו העלפן די פּראווינצן צו שטיצן די נויטליידנדיקע פארמערס, וועט די סעסיע אויך דארפן האנדלען, נאכדעם ווי די איינצלהייטן וועלן אויסגעארבעט ווערן מיט דער פעדעראלער רעגירונג.

די לעגיסלאטור וועט אויך דארפן דורכפירן א "ביי-לאו" וואס הייסט גוט די בייטראגן פון ווינניפּעג און סט. באניפייס צום בוי פון די בריקן איבער רעד און אסיניבאין, דורך מיין סט. אזוי ווי די שטעט האבן דאס געלט געגעבן ניט אנפרעגנדיק די שטייער צאלער דורך א רעפערענדום, וועט דאס מוזן גוטגעהייסן ווערן פון דער לעגיסלאטור.

טורינגיע דערלאָזט ניט אידן צו נאטוראליזירן זיך

בערלין, יאנוו. 14 (איטא). — אויסלענדישע אידן, וואס האבן געוואוינט אזוי לאנג ווי 20 יאר אין טורינגיע, קאנען ניט קריגן קיין בירגער פּאפּירן, כאטש לויט'ן געזעץ איז א פרעמדגעבארענער אין דייטשלאנד בארעכטיקט צו בירגערשאפט נאכדעם ווי ער וואוינט אפ צען יאר אין לאנד.

די אנטיסעמיטישע טורינגישע רעגירונג קאן אבער וועטאאירן די נאטוראליזאציע, ווי עס ווייזט זיך איצט ארויס.

א דערקלערונג וועגן דעם ענין איז נעכטן געמאכט געווארן אין דעם פּרייסישן לאנדסטאג פון אינערן מיניסטער סעווערינג, אין ענטפער אויף א פּראטעסט פונ'ם רעמאקראטישן דעפּוטאט גושקע. "די פּרייסישע רעגירונג איז צו גונסטן פון געבן די בירגער פּאפּירן", — האט סעווערינג געזאגט, — "און דער פעדעראלער מיניסטער פון אינערן, ה' ווירט, האט אויך פארלאנגט פון די שטאט רעגירונגען זיי זאלן נאכפאלגן דעם געזעץ וואס גיט דאס רעכט צו נאטוראליזירן זיך פאר יעדן פרעמדגעבארענעם וואס האט פארבראכט 10 יאר אין לאנד. ליידער איז אבער א וועטא מצד דער טורינגישער רעגירונג גענוג ניט צו דערלאזן צו דער נאטוראליזאציע פון א פרעמדגעבארענעם אין פּרייסן".

—(::)—

זאָגט אז עסן פיש איז א מיטל קעגן גוידער

אטאווא, יאנוו. 14. — וו. א פאונד, געהילף מיניסטער פון פישעריייען, האט ביי א פארזאמלונג פון פארטרעטער פון דער בריטיש קאלומביא סעמאן אינדוסטריע דערקלערט, אז א דאנק דעם וואס פיש אנטהאלט יאד (אייאדין) איז א גרויסער פארמע, איז עס איינע פון די סאמע ווערטפולע שפּייזן אין דער דיעטע אין דער באהאנדלונג אויסצומיידן א גוידער.

מר. פאונד האט געזאגט, אז פיש זאל איבערהויפּט רעקאמענדירט ווערן צו עסן ווי א מיטל אויסצומיידן גאיטערס, אדער ווי א קעגנגיפט צו דער דאזיקער קראנקהייט.

—(::)—

געפינט דימענט אין אינדיקס וואַליע

שיקאגא, יאנוו. 14. — טאם ענדערסאן איז א גוטער שיסער און דערצו א מזל'דיקער. אין א שיסעריי קאנקורס האט ער זיך אויסגעצייכנט, אז ער האט געוואונען אן ערשטן פּריז, א גרויסן אינדיק.

אבער די אמת'ע איבערראשונג האט ער געקראגן אין דער היים. נאכדעם ווי ער האט געשאכטן דעם אינדיק און זיין פרוי האט עס גענומען מאכן גרייט צום קאכן, האט זי געפונען אין דעם אינדיקס וואליע זייער א ווערטפולן דימענט.

—(::)—

קערפּער פון אַלטן מאן געפונען אין שטיבל ארום פּט. פּרענסיס

פּארט ארטור, אנט., יאנוו. 13. — די פּראווינציעלע פּאליציי האט געפונען דעם קערפּער פון רודאלף פערעס, 60 יאר אלט, אין אן איינזאמער שטיבל אין מיין צענטער, ארום פּארט פרענסיס.

אויף זיין קערפּער זיינען ניט געפונען געווארן קיינע צייכנס. מען גלויבט אז ער איז שוין טויט פאר די לעצטע צוויי אדער דריי וואכן. אין זיין שטיבל איז געווען אביסל שפּייז. נאר קיין סימן פון קוילן אדער האלץ. מען גלויבט אז דער איינזאמער אלטער איז קראנק געווארן פון א פארקילונג, און ער איז אזוי אויסגעגאנגען אין איינזאמקייט. די פּאליציי מאכט איצט אן אויספארשונג.

דער נייער מעיאר פון טאראנטא

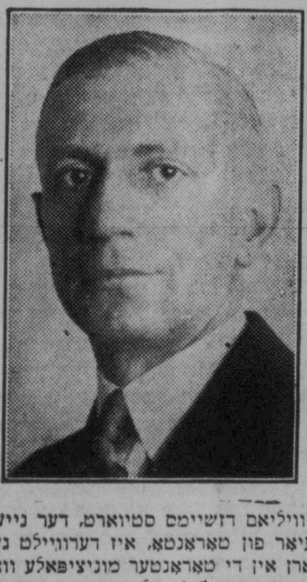

וויליאם דזשיימס סטיוארט, דער נייער מעיאר פון טאראנטא, איז דערוויילט געווארן אין די טאראנטער מוניציפּאלע וואלען, יאנוואר 1טן, שלאגנדיק עקס-מעיאר מעקברייד מיט דער קליינער מערהייט פון 381 שטימען. מר. סטיוארט האט געקראגן 57,500 שטימען, צו 57,119 פאר מר. מעקברייד.

באַנדיטן און גנבים ווערן ווידער אַקטיוו אין ווינניפּעג

דראג סטאר אויף מאונטען עוועניו בארויבט. — מיידלאך פון בעסקעט באל טים באַגנב'עט אין קעלווין היי-סקול

נאך א שטיקל איבעררייס אין דער "רויבערישער אינדוסטריע" ביי אונז אין שטאט, זיינען לעצטע וואך דא פארגעקומען איניקע קלענערע רויבערייען, און לעצטן אוונט איז שוין דורכגעפירט געווארן א "רעגעלער האלד-אפּ", מיט אלע פּיטשעוועקעס, אין ערקס דראג סטאר, 532 מאונטען עווע.

דאס איז געווען ארום 9.10 לעצטן אוונט. צוויי באוואפנטע באנדיטן זיינען אריין אין דראג סטאר, האבן אריינגעפירט דעם אייגנטימער, זיין קלערק און א פאר קליענטן וואס זיינען געווען אין סטאר, אין הינטער-צימער, און בעת איינער איז געשטאנען מיט א רעוואלווער און אכטונג געגעבן אויף זיי, האט דער צווייטער אויסגעליידיקט די קאסע, צונעמענדיק 50 דאלאר, האט פארכאפּט א קעסטל סיגארעטן, און דערנאך זיינען זיי ביידע ארויסגעגאנגען און זיינען פארשוואונדן געווארן.

אן ערך אין דער זעלבער צייט לעצטן אוונט איז באגאנגען געווארן אן ערנסטע גנבה אין קעלווין היי-סקול. אין א קלאס-צימער, וואו מיידלאך שפּילערנס פון בעסקעט באל האבן איבערגעלאזן זייערע מאנטלען, צירונג און האנט-טאשן, זיינען די לעצטע ארויסגעגנב'עט געווארן. איינע פון די מיידלאך האט געהאט שאדן אויף $100, און די אנדערע — אויף וויי[ניקער].

—(::)—

פאַרלאַנגען איינפיר פון פינף-טאָגיקער ארבעטס וואָך

מיאמי, פלארידא, יאנוו. 14. -- די עקזעקוטיווע פון דער אמעריקאנער ארבעטער פעדעראציע האט אנגענומען א רעזאלוציע וואס פאדערט אויף די אמעריקאנער רעגירונג זי זאל האנדלען ווי די פּראגרעסיווע פּריוואטע ארבעטס-געבער, און זי זאל איינפירן א פינף-טאגיקע ארבעטס וואך פאר אלע אירע אנגעשטעלטע איבער'ן גאנצן לאנד.

די עקזעקוטיווע איז אינפארמירט געווארן פון דער גרינדונג פון אן ארבעטער לעגיסלאטיווער קאמיסיע, אין וועלכער יוניאנס מיט א מיטגלידערשאפט פון 2 מיליאן זיינען פארטראטן, צו באקעמפן דעם וואלסטעד אקט און פאדערן די דערלויבעניש צו פאבריצירן און פארקויפן ביר. דאס, זאגן זיי, וואלט גלייך געשאפן ארבעט פאר נאך אנדערהאלבן מיליאן מענטשן אין לאנד און וואלט אויפגעלעבט דעם מארק פאר גערשטן.

פּאַסט פּעקל רייזט ארום 15 יאָר ביז עס קומט צוריק קיין טראַנסקאָנאַ, מאַנ.

אלעק קעמעראן, פון טראנסקאנא, האט די טעג געקראגן א פּעקל, וואס איז אים געשיקט געווארן מיט פופצן יאר צוריק קיין פלאנדערס.

מר. קעמעראן איז דאן געווען פּייפּמעדזשאר, און ער האט געדינט אויפ'ן מערב פראנט אין דער גרויסער מלחמה. די מיטגלידער פון זיין ארענדזש לאדזש, אין טראנסקאנא, פלעגן אים אפט שיקן פּעקלאך מיט סיגארעטן, און א. וו. מר. קעמעראן האט די אלע פּעקלאך געקראגן, אבער אויסער איינעם.

דאס פּעקל האט צוליב אומבאקאנטע סבות ניט דערגרייכט דעם אדרעס. עס האט ארומגעבלאנדזשעט חדשים און חדשים, ביז עס איז געקומען צוריק צו וו. קאנער, דאן דער פּרעזידענט פון דער לאדזש.

אלץ וואס ס'איז געווען אין פּעקל איז שוין דאן קאליע געווארן, אויסער א בלעכערנער קעסטעלע סיגארעטן. מר קאנער האט באהאלטן דאס קעסטעלע פאר א סואווענער.

ער האט זיך אויף דעם פארגעסן, ביז די טעג, ווען ער האט איבערגעלייגט די זאכן אין אן אלטן קאמאר, האט ער געפונען דאס קעסטעלע מיט סיגארעטן. און איצט, נאך פופצן יאר, האט ער עס איבערגעגעבן צום אדרעסאט, מר. קעמעראן.

רויכערן די סיגארעטן וועט שוין אבער מר. קעמעראן ניט, — אלטע סיגארעטן זיינען ניט דאס וואס אלטער וויין . . .

אינדישע מוסולמאנער ווילן ניט אָננעמען האָום רול פּלאן

לאנדאן, יאנוו. 14. — די אינדישע מוסולמאנער האבן זיך אפּגעזאגט פון אנצונעמען דעם פּראיעקט פון האום רול פאר אינדיע, ווי אנגעצייכנט פון סוב-קאמיסיע פון דער "רונדער טיש" קאנפערענץ, ווייל דער פלאן גאראנטירט ניט די מינדערהייט רעכט פון די מוסולמאנער אין אינדיע.

סער מוכאמעד שאפיאי, איינער פון די אינדיש מוסולמאנישע פירער, האט פאר דער קאנפערענץ פארגעלייגט די אויסזאגונגען פון די מוסולמאנער. ער האט פארגעלייגט דעם באשלוס פון דער אינדיש מוסולמאנישער קאנפערענץ פון 1927, וואס לויטעט, אז די מוסולמאנער זאלן ניט אננעמען קיין שום קאנסטיטוציע, וואס גאראנטירט ניט זייערע רעכט.

סרינוואזא סאסטרי, פאר די הינדוס, האט אויסגעדריקט פארדראס, וואס די מוסולמאנער שטערן מיט זייערע אויסזאגונגען די ווייטערדיקע ארבעט פון דער קאנפערענץ. אבער ער אליין האט אויסגעזעצט אויף קעגן די רעזערוואציעס אינ'ם באריכט פון דער סוב-קאמיסיע.

אגב - אורחא

פון מארק

דער קהלה פּלאן

3

וואס עס האט לעצטנס אויפגערודערט די היגע אידישע עפנטלאכע מיינונג, זיינען צוויי פראגעס : די בשר-כשר מחלוקת און די קריטישע לאגע פון דער תלמוד תורה.

צופעליק זיינען אט די ביידע פראגעס פון באזונדער אינטערעס פאר'ן רעליגיעזן אידנטום.

דאס הייסט. אומדירעקט זיינען דא אלע אידן פאראינטערעסירט אין דער בשר-כשר פראגע, ווייל, מיט קליינע אויסנאמען קויפן אלע אידן כשר'ע פלייש. און די תלמוד תורה פראגע איז אויך פון אלגעמיינעם אינטערעס, ווייל וועלכע ס'איז אינסטיטוציע פון שטאט אין א קראנקען מצב רופט זיך אפ שלעכט אויף אלע קהל'שע טעטיקייטן אין שטאט.

אבער די בשר-כשר פראגע איז פארט פון דירעקטן אינטערעס בלויז פאר די רעליגיעזע אידן, — פאר די איבעריקע איז געגוג א שטעמפּל פון כשרות פון יוצא וועגן.

און די תלמוד-תורה, אזוי לאנג ווי זי באזירט איר פראגראם אויפ'ן רעליגיעזן אונטערריכט, איז זי א רעליגיעזע, און ניט קיין נאציאנאלע אינסטיטוציע (איך האב דאס שוין דערקלערט אין מיין פריערדיקן שמועס. — רעליגיע מוז זיין אן ענין פאר פּריוואטער און פ ר י י ע ר איניציאטיווע).

* * *

נאטירלאך, קאן קיינער ניט אויסזעצן קעגן דעם, אז די היגע רעליגיעזע אידישע געמיינדע זאל זיך ארגאניזירן אין א קהלה, צו רעגולירן אירע ענינים און צו שטיצן אירע אינסטיטוציעס.

אבער צו שאפן פאר דעם צוועק אן אלגעמיינע קהלה און צו צווינגען מענשן וואס זיינען ניט פאראינטערעסירט אין רעליגיעזע ענינים צו באטייליקן זיך אין זיי, האט קיין זינען ניט.

אויב איר ווילט, איז דאס א געפאר פאר די רעליגיעזע אינסטיטוציעס זעלבסט :

שטעלט אייך פאר, אז די מערהייט פון דער קהלה זאל פאדערן אפּצוזאגן אלע רבנים און אפּצושאפן דעם רעליגיעזן לימוד אין תלמוד-תורה !

נו, די רעליגיעזע אידן וועלן פון דעם ניט וועלן הערן.

און ווי וועט זיין, אז די מערהייט זאל זיין א רעליגיעזע און זאל פאדערן רעפארעסיווע מיטלען קעגן די וועלטלאכע אינסטיטוציעס ?

אזא סארט שותפות וועט כמעט אוממעגלאך מוזן פירן צו פארגוואלדיקונג פון געוויסן.

אן אלגעמיינע קהלה מוז זיך באזירן אויף וועלטלאכע פּרינציפּן, — און פונקט אזעלכע פראגעס, ווי כשרות און רעליגיעזע דערציאונגס אנשטאלטן קאנען ניט אריין אין איר קאמפּעטענץ — דאס קאן זיין אן ענין בלויז פאר א באזונדער רעליגיעזער קהלה.

* * *

נו, אפילו א רעליגיעזע קהלה וואלט געמוזט באהאנדלען אזא פראגע ווי בשר כשר מיט גרויס פארזיכטיקייט.

אויב זי לייגט ארויף א שטייער אויף כשר'ע פלייש, וואס איז מער ווי דאס וואס איז נויטיק דירעקט פאר'ן אויפהאלט פונ'ם בשר-כשר פערסאנאל, מוז זי א פּראפּארציאנעלן טייל פון די פארבליבענע געלדער אויסטיילן אויך פאר די ניט-רעליגיעזע אינסטיטוציעס, ווייל די מיטגלידער פון יענע קויפן אויך כשר'ע פלייש און צאלן אזוי דעם שטייער.

דאס איז ניט בלויז א פראגע פון יושר, נאר דאס איז נויטיק צו פארהיטן די אויטאריטעט פון דער קהלה.

אנדערש ווערט געשאפן א ברייטע באזע פאר מחלוקת און שפּאלטונגען. יעדער איינער וואס וועט זיין אומצופרידן מיט דער קהלה וועט זיך קאנען מאכן זיין איינען בשר-כשר קרעמל, און פון קיין קונים וועט קיין מניעה ניט זיין.

בלויז דאן ווען אלע וועלן וויסן אז זייערע אינסטיטוציעס גענינסן פונ'ם שטייער וואס זיי צאלן, וועלן זיין גערן צאלן דעם שטייער.

* * *

עס קאן זיין, אז א צאל וויניפּעגער אידישע אינסטיטוציעס זאלן קומען צום באשלוס, אז ס'איז פאר זיי ווינשנסווערט דורכצופירן א געמיינשאפטלאכן בודזשעט קאמפּיין.

דאן מאכט עס שוין ניט קיין אונטערשייד, וועלכע אינסטיטוציעס, רעליגיעזע צי וועלטלאכע, טרעטן אריין אין דער שותפות.

דאס איז א נעשעפט אונטערנעמונג, און אלע תנאים ווערן פריער אויסגענומען. מען צעטיילט זיך מיט'ן געלט לויט דער אפּגעמאכטער פּראפּארציע, און ס'איז ניטא קיין "אויטאריטעט" וואס זאל אויף ווען זוכן ארויפצווינגען געוויסע פּרינציפּן, אדער צו "צווישן" וועמעס עס איז געזעלשאפטלאכע טעטיקייטן.

* * *

די אונטערשטע שורה :

1. אויב עס זיינען דא אומארדענונגען אינ'ם לעבן פון דער רעליגיעזער געמיינדע, האבן די רעליגיעזע אידן זיכער דאס פולע רעכט צו ארגאניזירן זייער קהלה, מיט'ן צוועק איינצואורדענען זייערע ענינים.

2. זאל גענרינדעט ווערן אן אלגעמיינע קהלה, מוז זי זיין א וועלטלאכע, און זי טאר ניט האבן קיין אויטאריטעט צו באשריינקען וועלכע ס'איז ערלאכע געזעלשאפטלאכע טעטיקייטן.

3. פאר געוויסע ספּעציפישע צוועקן זיינען מעגלאך פאראייניקונגען פון פאר שיידענע אידישע קהל'שע אינסטיטוציעס און קערפּערשאפטן, ווען אפילו עס זאל קיין קהלה, אין וועלכער ס'איז פארם, ניט זיין.

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—62 213
Winnipeg — Manitoba

נאָך אורזאַכן פונ'ם קריזיס

דער איצטיקער אַלוועלטלאַכער קריזיס איז אַ פועל־יוצא ניט פון איין אורזאַך, נאָר פון אַ גאַנצער רייע סיבות, פּאָליטישע און עקאָנאָמישע. כאָטש אין אַלגעמיינע שטריכן איז דער איצטיקער קריזיס ענלאַך צו די פּעריאָדישע קריזיסן וואָס קומען פאָר אין דער וועלט־ווירטשאַפט אין ציקלען אַלע זיבן אַכט יאָר, זיינען דאָ נאָך איצט באַזונדערע סיבות וואָס ווירקן צו פאַרשאַרפן די לאַגע.

אַט די אַלע סיבות איז וויכטיק צו וויסן, כדי מען זאָל קאָנען אין דער צוקונפט, אויב ניט צו באַזייטיקן אינגאַנצן די פּעריאָדישע קריזיסן, איז כאָטש צו פאַרמילדערן זייער כאַראַקטער. דאָס איז אויך נויטיק צו שטודירן פאַר דעם איצטיקן מאָמענט, כדי צו באַזייטיקן אַזויפיל שטערונגען וויפל ס'איז נאָר מעגלאַך אינ'ם קאַמף קעגן דעם איצטיקן קריזיס.

אַזוי, למשל, איז מען געקומען צום באַשלוס, אַז דער געפאַלענער פּרייז אויף זילבער, וואָס איז דער געלט סטאַנדאַרד פון אַ צאָל לענדער, איינשליסנדיק כינע, האָט שווער געווירקט אויף דער עקאָנאָמישער לאַגע פון דער וועלט. מען מאַכט דערפאַר איצט פּלענער פון אַ גרויסער הלואה פאַר כינע און דער סטאַביליזאַציע פון זילבער־פּרייזן, וואָס וואָלט אין כינע געשאַפן אַ גרויסן מאַרק פאַר סחורות.

פון אַלע סבות האָט מען ליב צו באַטאָנען די סאָוועטישע קאָנקורענץ אויפ'ן וועלט מאַרק. אויף איר וואַרפט מען די הויפּט שולד פאַר דער דעפּרעסיע אויפ'ן תבואה מאַרק און אויף אַנדערע האַנדלס געביטן. מען פאַרגעסט זיך, אָדער מען מאַכט זיך אַז מען פאַרזעט, אַז סאָוועט רוסלאַנד, עקספּאָרטירנדיק רויע פּראָדוקטן, קויפט פאַר דעם געלט פאַבריצירטע פּראָדוקטן, און דאָס מיינט אַ געווינס פאַר די אינדוסטריעלע לענדער. מען טרייבט אויך בכיון איבער די באַדייטונג פון די סאָוועטישע עקספּאָרטן, וועלכע זיינען נאָכאַלעמען, בלויז אַ קליינער פּראָצענט פון די אַלגעמיינע עקספּאָרטן.

צוליב פאַרשטענדלאַכע טעמים איז עס באַקוועם צו וואַרפן די הויפּט שולד פאַר'ן קריזיס אויף דער סאָוועט רעגירונג. דער שכלהישר אָבער דיקטירט, אַז אויב מען זאָל דורך פאַרשיידענע מאַכינאַציעס פאַרמאַכן דעם מאַרק פאַר סאָוועטישע פּראָדוקטן, וועט עס נאָך מער באַשריינקען דעם וועלט מאַרק און נאָך מער פאַרקריפּלען דעם אויסטויש פון סחורות, וואָס איז אומבאַדינגט נויטיק פאַר אַ נאָרמאַלן עקאָנאָמישן מצב אויף דער וועלט.

דערפאַר אָבער איז עס באַקוועם צו פאַרזעען אַן אַנדער קוואַל פון דער דעפּרעסיע, — די דייטשע רעפּאַראַציעס. און וועגן דעם ענין האָט די־טעג געמאַכט זייער באַלערנדיקע דערקלערונגען דער באַוואוסטער אידיש־דייטשער באַנקיר, פּאָול וואַרבורג.

ה' וואַרבורג צייגט אָן, אַז די רעפּאַראַציעס וואָס דייטשלאַנד מוז צאָלן צווינגען זי צו שניידן דעם לעבנס שטייגער פון איר באַפעלקערונג, כדי צו קאָנען עקספּאָרטירן וואָס מער סחורות אין אויסלאַנד, צו שאַפן דאָס נויטיקע געלט. דייטשלאַנד פאַרפלייצט אַזוי דעם וועלט־מאַרק מיט אירע סחורות, וועלכע זי מוז, צוליב קאָנקורענץ, פאַרקויפן זייער ביליק, און פון דעם ליידעט די גאַנצע עקאָנאָמישע סטרוקטור פון דער וועלט.

עס איז אונזער איינדרוק, אַז דייטשלאַנד עקספּאָרטירט גאָר אַ סך מער, ווי סאָוועט רוסלאַנד, און אירע עקספּאָרטן באַשטייען פון פאַבריצירטע סחורות ניט פון רויע פּראָדוקטן, וואָס מיינט, אַז דייטשלאַנדס עקספּאָרטן האָבן אַ סך אַן ערגערע ווירקונג אויף דער אַרבעטס לאַגע פון דער וועלט, ווי די סאָוועטישע.

אָבער דאָך רעדט מען גערן וועגן די סאָוועטישע עקספּאָרטן און ניט וועגן די דייטשע. כאָטש דייטשלאַנד וואָלט געווען די ערשטע צו באַגריסן די מעגלאַכקייט צו פאַרברויכן מער פון אירע אייגענע פּראָדוקטן ביי זיך אין דער היים. די פראַגע האָט מען ניט קיין חשק צו באַרירן פּשוט דערפאַר, ווייל זי איז פאַרבונדן מיט דער פראַגע פון רעפּאַראַציעס, — און אָט די מלחמה צאָלונגען וויל מען דייטשלאַנד ניט שיינקען.

אגב איז די פראַגע פון די דייטשע רעפּאַראַציעס איינע פון די פונקען, וואָס דראָען מיט אַן אויפרייס דער פּאָליטישער פּולווער־פאַס אין אייראָפּע. די מלחמה שטימונגען אין אייראָפּע האָבן זייער פיל צו טאָן מיט דעם איצטיקן קריזיס, און צו באַזייטיקן דעם קריזיס, איז נויטיק צו באַרואיקן אייראָפּע און איינשטעלן דאָרטן אַ געפיל פון זיכערקייט און צוטרוי.

און וויפל די עקאָנאָמיקער און פּאָליטיקער זאָלן זיך ניט באַהאַלטן פון דער דייטשער רעפּאַראַציע פראַגע, וועט דאָס זיי ניט העלפן, — די פראַגע וועט זיי כסדר פאַרפאָלגן. אַ געזונטע דייטשלאַנד איז פאַר'ן עקאָנאָמישן גלייכגעוויכט פון דער וועלט זיכער ניט ווייניקער וויכטיק, ווי כינע, און זי פאַרדינט ניט ווייניקער אויפמערקזאַמקייט. און קיין נאָרמאַלע האַנדלס באַציאונגען זיינען ניט מעגלאַך אויף דער וועלט, אַזוי לאַנג ווי אייראָפּע געפינט זיך אין אַ פיבערהאַפטער מלחמה שטימונג.

ושננתם לבניך...

אינ'ם שטעטל מעריסוויל, מיסורי, האָט זיך אַ המון פון דריי טויזנט מענשן אַרויסגעלאָזן מיט אַ פאַראַר. פאַראויס זיינען געגאַנגען די מענער, און נאָך זיי האָבן מאַרשירט די פרויען מיט די קינדער.

וואָס איז געווען דער יום־טוב? — אַ געוויינלאַכע פּאַסירונג אין דער "סאַוט!" מען האָט געדאַרפט לינטשן אַ נעגער.

דער נעגער איז געווען אָנגעקלאָגט אין דערמאָרדן אַ ווייסע לערערן אין אַ לאָקאַלער שול. צי ער איז געווען שולדיק, צי ניט, ווייסן מיר ניט. אפשר ווען אין דער "סאַוט" וואָלט געווען מעגלאַך אַן ערלאַכע געריכטלאַכע אויספאָרשונג בנוגע אַ נעגערשן אָנגעקלאָגטן, וואָלט ער זיך אַרויסגעצייגט צו זיין אומשולדיק.

פאַר'ן המון מאַכט עס אָבער ניט קיין אונטערשייד. מען האָט געדאַרפט ברענגען אַ נעגערשן קרבן, און דער איז געווען בעסער ווי וועלכער ס'איז אַנדערש, ווייל אויף אים איז געווען דער חשד. מען האָט אים אַרויסגעריסן פונ'ם שעריפס הענט און — מען האָט אים געבראַכט פאַר אַ קרבן...

דאָס איז געטאָן געוואָרן אויף אַ פייערלאַכן אופן. מען האָט אים מיט קייטן צוגעבונדן צו די קראָקוועס פון דאַך פון דער שול, וואו דער מאָרד איז באַגאַנגען געוואָרן. דערנאָך האָט מען די שול באַגאָסן מיט גאַזאָלין און אונטערגעצונדן, אַזוי אַז דער געלינטשטער איז לעבעדיקערהייט פאַרברענט געוואָרן מיט'ן שול צוזאַמען...

די פאַרהאַרטעוועטע מענער זיינען געשטאַנען און רואיק באַטראַכט דעם ספּעקטאַקל — מיט אַ געפיל פון אַ דערפילטן חוב, מסתמא. די צאַרטע פרויען האָבן מסתמא קוים דערשטיקט אַ שמייכל פונ'ם קאָמישן בילד, ווי דער נעגער שרייט מיט באַנומענע קולות ווען דער פייער הויבט אים אָן דערגרייכן און בראָטן אים לעבעדיקערהייט.

אָבער די הויפּט זאַך — די קינדער. זיי זיינען דאָ געווען צו לערנען די נאָבעלע קונסט פון לינטשן די נעגערס. ס'איז דאָך דער חוב פון עלטערן צו דערציען די קינדער למעשים טובים. מיט אָט די קינדער קאָנען די דזשענטללייט פון "סאַוט" זיין זיכער: זיי וועלן פאַרזעצן די נאָבעלע מעשים פון זייערע טאַטעס.

"ושננתם לבניך,—"און דו זאָלסט די מצוות איינלערנען מיט דיינע קינדער". — די דזשענטללייט פון דער "סאַוט" זיינען דאָך ניט אומזיסט אַזעלכע וואַרימע אָנהייגער פון דער ביבל...

די "קעסטקינדער" פונ'ם רומענישן אַנטיסעמיטיזם

פון י. יעווין

(ספּעציעל פאַר ד. אַ. וו. דורך "איטאַ")

ווי אַזוי פאַרשטייט די רומענישע רעגירונג דאָס וואָרט שפּאָרזאַמקייט. — מ'שליסט טויזנטער שולן און מען פאַרשווענדעט מיליאָנען פאַר אַנטיסעמיטיזם. מיט וואָס פאַרנעמט זיך אַ סטודענטישער קאָנגרעס אין רומעניע? נאָך קאָנגרעס פאַראַנשטאַלטונגען — כוליגאַנישע עקסצעסן אין גאַלאַץ און אין בראַילאַ. דער וואַנדאַליזם פון די סטודענטן אויף די באַנען. די פאַרברעכערישע האַלטונג פון דער מאַכט. — "אייער האַלטונג איז פון נאַציאָנאַלן שטאַנדפּונקט צו באַגריסן", זאָגט אַ ריכטער די אָנגעקלאָגטע סטודענטן. — די צווייטע סעריע עקסצעסן דעם 10טן דעצעמבער. דער יעזואיטישער קאָמוניקאַט פון פּראָפעסאָר יאָרגאַ. די אָפּשאַצונג פון דער רומענישער און אידישער פּרעסע.

וואַידאַ איז אַוועקגעגאַנגען, נאָר זיין גייסט לעבט! אַזוי איז די אַלגעמיינע מיינונג נאָך די ווילדע סטודענטישע עקסצעסן, וואָס זיינען לעצטנס פאָרגעקומען אין גאַלאַץ און בראַילאַ. אַלע האָבן דערוואַרטעט, אַז דער נייער אינערן־מיניסטער מיכאַלאַקע וועט איבעררייסן מיט דער אַנטיסעמיטישער טראַדיציע פונ'ם דר. וואַידאַ און וועט צוימען די כוליגאַנישע אַפּעטיטן פון די קוזיסטישע סטודענטן.

די רעגירונג געפינט זיך אָבער איצט אין דער קלעם. דער בודזשעט מוז געשלאָסן ווערן אָן אַ דעפיציט, כדי מען זאָל ניט שטעלן אין שפּיל די דורכגעפירטע סטאַביליזאַציע און דעם עצם־קיום פון דער איצטיקער רעגירונג. עס גייען אָן פאַרקירצערונגען פון אַלע בודזשעטן. עס שטייען פאַרמאַכט צו ווערן הונדערטע שולן, שפּיטאָלן, פאָלקס געריכטן און עס הערט זיך פון אַלע זייטן פּראָטעסט געשרייען פון טויזנטער באַאַמטע וואָס שטייען באַפרייט צו ווערן אַלס רעזולטאַט פון דעם דאָזיקן הויכן פינאַנציעל־פּאָליטישן געבאָט.

כדי צו דערשטיקן דעם דאָזיקן גרויסן פאָלקס־קרעכץ איז נויטיק אים צו דערטרינקען אין אַ מין בהלה, און דער בעסטער אויסוועג איז צו מאַכן אידישע פּאָגראָמען. דער קלאַנג פון די אויסגעזעצטע אידישע שויבן וועט פאַרטויבן דעם פּראָטעסט, וואָס טראָגט זיך פון אַלע זייטן לאַנד, און דער פאָלקס צאָרן, וואָס זאַמלט זיך אַלס רעזולטאַט פון דער אומגעלומפּערטער שטייער פּאָליטיק, ווערט איבערגעפירט אויף דעם אייביקן שעיר־לעזאזל — אויף דעם אידן.

צו דער דאָזיקער הנחה קומט מען, ווען מען טראַכט זיך איין טיפער אין דעם, וואָס איז לעצטנס פאָרגעקומען אין בראַילאַ. אין סאַמע ברען פון די אַקאַדעמישע למודים אָרדענען די סטודענטן איין סטודענטן קאָנגרעס. דער בילדונגס מיניסטער, וואָס דאַרפן רופן די סטודענטן צו אָרדענונג און דיסציפּלין, האָט שטילערהייד מסכים געווען אויף דער דאָזיקער קאָמאַנדירונג (אַפּנים אין נאָמען פון העכערע מלוכה אינטערעסן).

איצט קומט דער פּרק־געלט. אַן אַל־רומענישער סטודענטישער קאָנגרעס קאָסט אָפּ מיליאָנען לעי. די סטודענטן ווערן בכלל באַטראַכט אין רומעניע ווי קעסטקינדער פון דער רומענישער רעגירונג, און מען גיט זיי געלט סובסידיעס, צוזאַמענגעוואוינונגען, אומזיסטיקע פּענסיאָן און אַפילו האַנט געלט.

איצט, אַז ס'האָט זיך זיי פאַרגלוסט זיך דורכצופלאַטערן, האָט מען זיי צוגעגרייט כיד המלך אַלעס: אומזיסטיקע וואַגאָנען פון צווייטן קלאַס, אומזיסטיקע האָטעלן און געזאָרגט, אַז עס זאָל זיי וואוילגיין אין זייער ווייטיקער מלוכה־שליחות.

ס'טייטש? — וועלן פרעגן די לעזער, — און וואו איז די שטרענגע עקאָנאָמיע, וואָס ווערט דורכגעפירט אינ'ם געבענטשטן לאַנד? איצט, ווען ס'שטייען אַרויסגעוואָרפן צו ווערן זיבן טויזנט לערער פון די שולן און פינף טויזנט באַאַמטע פון די קאַנצעלאַריעס, מאַכט מען אַזעלכע אומפּראָדוקטיווע הוצאות?

אָבער די העכערע מלוכה־אינטערעסן פאָדערן קרבנות, און ביידע — די פּאַטריאָטישע יוגנט און די רעגירונג — אָפּפערן דאָס, וואָס זיי קאָנען: די יוגנט וואַרפט אַוועק די אוניווערסיטעטן און לאָזן זיך אָפּריכטן גלות אין בראַילאַ, און די רעגירונג שאַרט צענויף די לעצטע גראָשנס, כדי צו געבן די מעגלאַכקייט די ריטער פונ'ם רומענישן שאָוויניזם צו באַווייזן זייערע כוליגאַנישע תקיפות.

דער קאָנגרעס האָט זיך געעפנט אין בראַילאַ דעם צווייטן דעצעמבער מיט גרויס פּאַראַד אין דער אַנוועזנהייט פון טויזנטער סטודענטן און פאָרשטייער פון דער מאַכט. פונ'ם ערשטן טאָג אָן האָט מען אָנגעהויבן האַלטן אידנפרעסערישע רעדעס און מען האָט גערעדט וועגן נומערוס קלאַוזוס. כדי צו פאַרוויקלען די טמאה אין קדושה האָט מען אַרויפגענומען אויפן טיש די אָנגעווייטאָגטע פראַגע וועגן דער אַרבעטסלאָזיקייט צווישן דער אינטעליגענץ און באַלד האָט מען איבערגעפירט דעם שמועס אויף די אידישע אינטעלעקטועלע, וועלכע פאַרכאַפּן אַלע צווייגן פון גייסטיקער אַרבעט און באַדראָען אַזוי אַרום דעם עצם עקזיסטענץ פון דער רומענישער מלוכהשאַפט. איר האָט געקאָנט אויפן קאָנגרעס הערן וועגן וואוכעריי, וועגן שטייער פּאָליטיק און קיין איין וואָרט איז ניט געווידמעט געוואָרן די אַקאַדעמישע פראַגן.

מיד ווערנדיק פון דער שווערער אַרבעט, האָבן די סטודענטן באַשלאָסן אַ הולע צו טאָן. 700-600 האָבן זיך אויפגעזעצט אויף אַ רעגירונגס שיף און אָפּגעפאָרן קיין גאַלאַץ, וואָס ליגט אין אַ מרחק פון אַ שעה צייט פון בראַילאַ.

אין גאַלאַץ האָבן זיך די "קעסטקינדער" צעלאָזט איבער דער שטאָט מיט געשרייען און סווישטשערייען און זיי האָבן טעראָריזירט די באַפעלקערונג. ביי דער ציוניסטישער הויז האָבן די אַקאַדעמיקער געמאַכט אַ פיינטלאַכע דעמאָנסטראַציע און זיי האָבן אָנגעהויבן צו זעצן שויבן אין אידישע געשעפטן אין דעם האַנדלס צענטער.

אָנקומענדיק צוריק קיין בראַילאַ, האָבן די "יונגער" גענומען צו בושעווען אין די אידישע קוואַרטאַלן.

אויפן אַנדערן טאָג האָט אַן אַנדער גרופּע אַקאַדעמיקער געמאַכט אַן אויספלוג קיין גאַלאַץ און האָב איבערגעחזר'ט נאָך מיט מער חוצפה די קוזיסטישע פּאָגראָמען. דאָס מאָל האָט מען שוין געשלאָגן אידן אויף די גאַסן. אין די טראַמווייען און פּאָגראָמירט אייניקע אידישע געשעפטן.

באַזונדער שענדלאַך האָט אויסגעזען דער צוריקקער פון די סטודענטן אין די אוניווערסיטעטן. אין די באַנען וואו די סטודענטן זיינען געפאָרן, זיינען פאָרגעקומען פיינלאַכע סצענעס. די אַקאַדעמיקער האָבן זיך אַריינגעריסן ביינאַכט אין די קופּע'ס פון ערשטן און צווייטן קלאַס, אַרויסגעוואָרפן די שלאָפנדע רייזנדע און מיט גוואַלד זיי פאַרטריבן פון די פּלעצער. אומעטום איז געשטאַנען אַ גוואַלדיקער טומל און די האַלב־שיכור'ע קאָנגרעסיסטן האָבן פאַרזיכערט אַלעמען, אַז די רעגירונג האָט זיי געשיקט קיין בראַילאַ און די פראַנקמאַסאָנען. אויף דעם סמך האָבן זיי געניטשערט אין די וואַגאָנען און געשלאָגן אידן און אין אַנטיסעמיטישן אייפער באַליידיקט די פּראָפעסאָרן סטאָיאַנאָוויטש און סטורזאַ, וועלכע די "תלמידים" האָבן חושד געווען, אַז זיי זיינען אידן.

ווי אמת'ע וואַנדאַלן האָבן די סטודענטן דערוואַסטירט די וואַגאָנען, געבראָכן שויבן און חוזק געמאַכט איבער די רייזנדע. אחוץ דעם האָבן זיי פאַרשאַפט פיל זאָרגן דעם אייזנבאַן־פּערסאָנאַל, און זיי האָבן אָפּגעשטעלט אָפט מאָל דעם צוג, מאַכנדיק פאַלשע אַלאַרמען און באַנוצנדיק די טאָרמאָזן. אַזוי אַרום האָבן די ווילדע כוליגאַנעס געשטערט פּשוט דעם געוויינלאַכן באַן־פאַרקער אויף דער באַלעבטער שטרעקע גאַלאַץ־בוקאַרעסט און פיל צוגן זיינען אָנגעקומען אַ דאַנק דעם "סטודענטישן שטורם" מיט גרויס פאַרשפּעטיקונג.

אינטערעסאַנט איז צו באַמערקן, אַז די פּאָליציי האָט די פאַרברעכערישע אויפפירונג פון די אַנטיסעמיטישע סטודענטן נאָכגעפאָלגט מיט פולער גלייכגילטיקייט. אַלס בעסטע אילוסטראַציע קאָן דינען דער פאַל מיטן ריכטער טרענקאַ, וואָס איז פאָרגעקומען אין גאַלאַץ. ווען די חברה איז אָנגעקומען קיין גאַלאַץ, האָבן זיי זיך געלאָזט איבער דער שטאָט פאַרשפּרייטן אַנטיסעמיטישע ליטעראַטור. איינער פון די סטודענטן האָט זיך אַריינגעריסן אין קאַבינעט פונ'ם גענעראַל־פּראָקוראָר און ער האָט אים אין אַ באַליידיגנדער פאָרם אויפגעפאָדערט צו קויפן אַ קוזיסטישע צייטונג. דער פּראָקוראָר האָט צוגעצויגן דעם קוזיסטישן אַקאַדעמיקער צום געריכט, און דער ריכטער האָט אים דערקלערט: "אייער האַנדלונג איז פון נאַציאָנאַלן שטאַנדפּונקט צו באַגריסן, איר מוזט אָבער זיין העפלאַכער מיט פּראָקוראָר"; און אים פאַרמשפט בלויז צו טויזנט לעי שטראָף. פון דעם פאַל, איז צו לערנען, אַז אויב דאָס זאָגן אַזעלכע באַאַמטע, ווי אַ ריכטער, האָט מען שוין ניט קיין רעכט צו פאָדערן קיין לאָיאַלע באַציאונג מצד פּאָליציסטן און באַן־אויפזעער.

די אידן האָבן נאָכגעפאָלגט מיט גרויס זאָרג די אַנטוויקלונג פון די געשעענישן, ווייל ס'איז פאַראַן אַ גרונט צו מיינען, אַז די עקסצעסן בילדן נאָר אַלס סיגנאַל צו אַ גאַנצער סעריע אַנטיסעמיטישע אַרויסטרעטונגען.

די גאַלאַצער קהלה האָט געשיקט אַ פּראָטעסט־טעלעגראַם צו דער רעגירונג און זי האָט אַרויפגעלייגט אויף איר די גאַנצע פאַראַנטוואָרטלאַכקייט פאַר די עקסצעסן. אין פּאַרלאַמענט האָט דער אידישער דעפּוטאַט לאַנדאַו געמאַכט אַ אָנפראַגע וועגן די דאָזיקע עקסצעסן. דער סענאַטאָר מאיר עבנער האָט אָנגעגריפן אין זיין ענטפער אויפן קעניגלאַכן "מעסעדזש" און ער האָט געטאַדלט דער רעגירונג פאַר דער אָפענער שטיצע, וואָס די לעצטע האָט געלייסטעט די סטודענטן. דער בילדונגס־מיניסטער קאָסטאַקעסקו האָט זיך זייער געערגערט, ווען עבנער האָט דערמאָנט דעם עפּיזאָד מיטן פּראָפעסאָר סטורדזאַ און ער האָט אויסגעשריען: "מישט זיך ניט אין אַ שטרייט צווישן אונז קריסטן!" דערמיט האָט זיך דער בילדונגס מיניסטער סאָלידאַריזירט מיטן אינדוסטריע־מיניסטער מאַרדזשאַרו, וועלכער האָט בשעת דעם ענטפער פון'ם דעפּוטאַט פישער אויף דער טראָן רעדע פאָרגעוואָרפן די אידן, אַז זיי קאָמפּראָמעטירן רומעניע אין אויסלאַנד און ער האָט דערקלערט, אַז "די אַנטיסעמיטישע אַגיטאַטאָרן האָבן דאָס רעכט, צוגלייך מיט אַנדערע פּאָליטישע פּראָפּאַגאַנדיסטן, צו שפּרייזן איבערן לאַנד און מאַכן פּראָפּאַגאַנדע".

די סטודענטישע אומרוען האָבן געפונען אַ ברייטן אָפּקלאַנג אין דער רומענישער פּרעסע. דער גאַליטענער פּראָפעסאָר סטורדזאַ איז אַרויס מיט אַן אָפענעם בריוו אין דער בוקאַרעסטער צייטונג "עפּאָכאַ" און ער האָט "פאָטערלאַך" געטאַדלט די סטודענטן פאַר זייער אויפפירונג. אַזוי ווי דער בריוו איז געווען אַדרעסירט צו דעם רעקטאָר פון דעם בוקאַרעסטער אוניווערסיטעט פּראָפעסאָר יאָרגאַ, האָט דער לעצטער אָפּגעענטפערט דעם פּראָפעסאָר סטורדזאַ און ער האָט אים אָפּגע'פּטר'ט דערמיט, וואָס ער האָט אים פאָרגעלייגט אָנצוקלאָגן די אָנגרייפער אין דעם אינערן מיניסטעריום. אויך דער סטודענטישער פאַראיין האָט פאַרעפנטלאַכט אַ קאָמוניקאַט, וואָס מאַכט דעם גאַנצן ענין צו גאָרנישט און ער באַדויערט בלויז דאָס, וואָס די סטודענטן האָבן זיך פאַרהאַלטן ניט העפלאַך צום פּראָפעסאָר און אַ פרוי פון אַן אָפיצער. וועגן די אידן ווערט קיין וואָרט ניט דערמאָנט.

די פּראָגרעסיווע רומענישע פּרעסע האָט אויפן שאַרפסטן אופן פּראָטעסטירט די סטודענטישע עקסצעסן, און אין דער בראַילער צייטונג "פּאָלקזשערול" (דער בליץ) לייענען מיר פאָלגנדע אויפריכטיקע ווערטער:

"אין די לעצטע טעג האָט אונזער יוגנט, די האָפענונג פון אונזער לאַנד, אָפּגעהאַלטן אַ קאָנגרעס אין בראַילאַ. איך האָב נאָכגעפאָלגט די קאָנגרעס דעבאַטן, כ'בין נאָכגעגאַנגען נאָך די דעמאָנסטראַציעס, כ'האָב באַאָבאַכטעט, ווי די סטודענטן רייסן אַראָפּ די אידישע שילדען, פּאָגראָמירן אידישע געשעפטן און זיינען זיך נוקם אין אונזערע מיטבירגער, וועלכע, קרעכצנדיק אונטערן יאָך פון די שטייערן, האַלטן אויס באַגלייך מיט אונז די אוניווערסיטעטן און צוגלייך מיט די ווילדע געשרייען — "זשאָס זשידאַני, זשאָס כאַכאַמי" (נידער מיט די אידן! נידער מיט די רבנים!) — האָט מיר געקלונגען אין די אויערן: ס'קומען וואַנדאַלן, ס'גייען כוליגאַנען! אַך, ווי גרויס איז די שאַנדע! דער מחבר פון דעם דאָזיקן אַרטיקל, נ. וואַסילעסקו, דערקלערט, אַז ער שרייבט די דאָזיקע שורות "כדי צו באַפרידיקן זיין געוויסן, וועלכער באַפעלט אים, צו פּראָטעסטירן.

ס'איז אַריבער אינגאַנצן אַ וואָך, און די סטודענטן האָבן ווידער באַוויזן זייער כוליגאַנישן פּרצוף. צוריקקערנדיק זיך פונ'ם בראַילער קאָנגרעס אַלס "טריומפאַטאָרן", האָבן זיי זיך גענומען גרייטן צו דער טראַדיציאָנאַלער פייערונג פון דעם צענטן דעצעמבער, דעם יאָר־טאָג פון דער אַנטשטייאונג פון דער סטודענטישער באַוועגונג אין רומעניע.

אין בוקאַרעסט, טשערנאָוויץ און קלוזש, האָט איר דעם טאָג געקאָנט זעען גרופּן סטודענטן, וועלכע האָבן דעמאָנסטרירט איבער די גאַסן זינגענדיק אַנטיסעמיטישע לידער, שלאָגנדיק אידישע דורכגייער און אויסזעצנדיק שויבן אין אידישע געשעפטן.

אינ'ם קאָמוניקאַט וואָס דער רעקטאָראַט פונ'ם בוקאַרעסטער אוניווערסיטעט האָט פאַרעפנטלאַכט אויפן צווייטן טאָג נאָך דער "פייערונג", ווערן די דעמאָנסטראַציעס קוואַליפיצירט אַלס "אומאָרדענונגען און וואַנדאַליזם". די אוניווערסיטעטס־מאַכט פּרובירט אָבער אויך דאָס מאָל ריינוואַשן די סטודענטן און וואַרפט אַרויף די שולד אויף די שילער פון די מיטל־שולן און אויף די פּאָליציסטן, וואָס האָבן ניט אידענטיפיצירט די כוליגאַנעס.

ציטירנדיק דעם דאָזיקן יעזואיטישן דאָקומענט, באַמערקט דער דעמאָקראַטישער אַדעוועראָול: "ס'קומט אַזוי אַרום אויס, אַז דער רעקטאָר געפינט זיך אין אַן אָפענעם קאָנפליקט מיט דער לייטונג פון די מיטל־שולן און מיט דער אַדמיניסטראַטיווער מאַכט.

ס'איז אפשר אַ פעלער צוצושרייבן די אומאָרדענונגען בלויז צו די סטודענטן. ס'קאָן זיין אַ רעדע נאָר וועגן אַ קליינער טייל פון זיי. מיר באַוואונדערן אָבער די פעסטע איבערצייגונגען פונ'ם רעקטאָראַט, אַז ס'עקזיסטירן בכלל ניט קיין שולדיקע סטודענטן און אַז אין די אומאָרדענונגען האָבן זיך באַטייליקט בלויז שילער פון די מיטל־שולן. און ווען די השערה זאָל אַפילו זיין אַ ריכטיקע, דאַרף דאָך דער רעקטאָראַט ניט פאַרגעסן, אַז פון דער מיטל־שול ביז דעם אוניווערסיטעט איז בלויז אַ שפּאַן. און, אויב די שילער מאַכן עקסצעסן נאָך איידער זיי ווערן סטודענטן, וועלן זיי דאָך, זייענדיק אין אוניווערסיטעט, אַוודאי פאָרזעצן די דאָזיקע אַרבעט;

ס'איז אַ פאַקט, פאַרענדיקט אַדעוועראָול, אַז סטודענטן — פילע אָדער ווייניקער אין צאָל — פאַרנעמען זיך מיט אומאָרדענונגען און אַז ס'זיינען פאַראַן אויך פּראָפעסאָרן, וועלכע מאַכן זיך ניט די קלענסטע מי צו רופן די אַקאַדעמישע יוגנט צו אָרדענונג.

וואָס אָנבאַלאַנגט דער אַדמיניסטראַציע, איז קלאָר, אַז איר פליכט איז פעסטצושטעלן די שולדיקע. זי וואָלט עס אָבער געקאָנט טאָן פיל לייכטער, ווען דער רעקטאָראַט וואָלט דער פּאָליציי געלייסטעט די נויטיקע שטיצע און ניט פאַרטיידיקן די סטודענטישע קוזיסטישע מינדערהייט".

די אויבנדערמאָנטע לייטונג קאָנסטאַטירט בלויז די פאַקטישע לאַגע, וועלכע מאַכט יעדן קאַמף מיט די אַנטיסעמיטישע סטודענטן פאַר אוממעגלאַך. איין מאַכט וואַרפט די שולד אויף דער אַנדערער, און דערווייל בלייבן די כוליגאַנעס אומבאַשטראָפט און באַדראָען פראַנק און פריי דעם לעבן און גוטס פון דער פרידלאַכער אידישער באַפעלקערונג.

צו די זעלבע אויספירונגען קומט אויך דער באַוואוסטער אידישער פּובליציסט און געוועזענער סענאַטאָר האָריאַ קאַרפּ. און ער דרוקט אויס אין "קוריערול איזראַעליט" זיין צאָרנדיקן פּראָטעסט:

"מיר וועלן ניט דערלאָזן, אַז מיר זאָלן באַהאַנדלט ווערן ווי בירגער פון אַ צווייטער מדרגה. קנעכט און פאַרייני זיינען מיר שוין געווען גענוג. מער דולדן אַזאַ לאַגע ווילן מיר ניט.

"מיר פאָדערן מיט דער גאַנצער קראַפט פון אונזער רעוואָלטירנדער אומרעכט, אַז מען זאָל רעספּעקטירן אויך אונזערע מענשלאַכע ווירדע. אַ צעבראָכן שויב אָדער קאָפּ טוט ניט אַזוי וויי, ווי דאָס איז די גלייכגילטיקייט צו אונז פון דער פּאָליציי.

דער רוף צו עלעמענטאַרער גערעכטיקייט בלייבט אָבער אַ "קול קורא במדבר" און די "קעסטקינדער" פונ'ם רומענישן אַנטיסעמיטיזם פּראַוועז ווידער אַ ווילדן טאַנץ אויף אידישע רוקנס און געפינען ניט קיין אָפּהאַלט אין דער אידנפרעסערישער רומענישער מדינה.

דעצעמבער, 1930. ("איטאַ")

דאָס לאַנד צווישן מזרח און מערב

רייזע־איינדרוקן פון שפּאַניע און פּאָרטוגאַליע פון מ. ערנפרייז, הויפּט ראַבינער אין שטאָקהאָלם. אידיש פון ק. אַ. בראָקער

(פאָרזעצונג)

"כ'בין זייער צופרידן, וואָס דו האָסט בדעה צו קומען צו מיר; כ'מוז דיר אָבער וואָרענען, אַז זייער ווייניק צייט וועל איך קאָנען פאַר דיר ווידמען, בשעת דיין באַזוך. אַפילו איין־איינציקע שעה אין טאָג וועל איך ניט זיין ביכולת צו פאַרברענגען מיט דיר אין אַ געמיטלאַכן שמועס. אָט ווי אַזוי מיין טאָג־טעגלאַכע אַרבעט איז פאַרטיילט: איך וואוין אין מיזראַים (פאָסטאַט) און דעם סולטאַנס רעזידענץ געפינט זיך אין אַל־קאַירא, לערך אַ מהלך פון אַ האַלבן מייל פון מיין וואוינונג. מיין דינסט ביים סולטאַן פאַרמאַטערט מיך שטאַרק; כ'מוז אים זעען יעדן פרימאָרגן... כ'פאַרברענג די גרעסטע טייל פון'ם טאָג אינ'ם פּאַלאַץ; ס'טרעפט זיך אַמאָל אַז עמיצער פון'ם הויף ווערט קראַנק און נויטיקט זיך אין מיין הילף. קורץ, יעדן טאָג אינדערפרי פאָר איך קיין קאַירא; אויב קיין אויסערגעוויינלאַכע צופאַלן פאַרהאַלטן מיך ניט קום איך צופאָרן מיטאָג צייט אַ היים, אַן האַלב־טויטער פון הונגער און כ'טרעף שוין ביי זיך אַן אומגעהויערע צאָל קראַנקע, וואָס וואַרטן אויף מיר: אידן און ניט אידן, חשוב'ע לייט און מענשן פון'ם פּשוט'ן המון, פריינט און קעגנער... אַראָפּשטייגנדיק פון'ם הייזל, וואַש איך מיר אָפּ די הענט און בעט די וואָס וואַרטן אויף מיר, זיי זאָלן נאָך אַביסל וואַרטן און מיר דערלויבן עפּעס נעמען אין מויל אַריין. דערנאָך אונטערזוך איך זיי און פאַרשרייב זיי רעצעפּטן; זיי הערן אָבער ניט אויף צו קומען ביז שפּעט אין דער נאַכט אַריין. פאַרשטייסט דאָך, אַז נאָך אַזאַ מין אַרבעט פאַל איך אַנידער אַ טויטער פון מידקייט. אַזוי אַרום קאָן קיינער פון מיינע מיטגלויביקער ניט קומען צו מיר אין משך פון דער וואָך. בלויז שבת קאָן איך זיך מער אַרומקוקן אַרום זיך. אין אָט־דעם טאָג, נאָכ'ן דאַווענען, קומען אַלע פּני העיר צו מיר און מיר ריידן דאַמאָלסט אַרום אַלע ענינים פון דער וואָך; דערנאָך לייענען מיר צוזאַמען ביז צום מיטאָג; נאָכן עסן באַשעפטיקן מיר זיך ווייטער מיט די לויפנדע ענינים ביז מנחה־צייט. אָט האָסטו אַ בילד פון מיין אַרט לעבן".

— 3 —

פול מיט כבוד צו אָט דעם מענשן, וועמענס ווערק ס'בלייבן אַזוי אומבאַרירט אין די זיך אַזוי בייטנדע צייטן, — האָב איך פאַרלאָזט קאַירא. אין עטלאַכע טעג אַרום האָט מיך מיין וועג געפירט דורך חיפה און עמק ישראל צום רמב"מ'ס קבר, נעבן טיבעריאַ. דער פאַקט, אַז דער רמב"ם איז אין אָט דעם אָרט געקומען צו אייביקער רו, אַז ער, וועלכער האָט זיין גאַנץ לעבן אַזוי טיף געליטן צוליב גלות פונ'ם אידישן גייסט, האָט פאַרלאַנגט פאַר זיך אַ קבר נעבן זיינע אור־אַלטע אבות, — אָט דער פאַקט אַנטפּלעקט פאַר מיר זיין אינטימע, פאַרמאָרגענע נאַטור. דאָרטן האָב איך זיך דערפילט נאָענט צו אים. דאָרטן האָב איך געקאָנט אַריינדרינגען אין די סוד־סודות פון זיין נשמה, — אַ זאַך, וואָס מען קאָן זיך לחלוטין ניט אויפקלערן ניט אין די טיפקייטן פונ'ם "מורה" און ניט אין די טרוקענע עיקרים פונ'ם "תורת משנה". ער האָט פאַרמאָגט אַן ענציקלאָפּעדישן גייסט; ער איז אויסגעוואַקסן געוואָרן ביי די קאָרדאָווער קוואַלן פון דער אַריסטאָטעלישער חכמה; אין פעז האָט ער פאַרקניפּט פריינטלאַכע פאַרבינדונגען מיט די מפרשים פונ'ם קאָראַן; אין קאַירא איז אים געלונגען צו געווינען דעם חסד און דעם צוטרוי פונ'ם סולטאַן. ניט געקוקט אויף אַלע מניעות האָט ער געלעבט אין דער אַבסטראַקטער אַטמאָספערע פון וויסנשאַפט, אין אַ שטענדיקער פאַרבינדונג צווישן משה'ן און אַריסטאָטעלן, און זיין דורכדרינגענדער שכל האָט זיך דערהויבן ביז צו דער העכסטער מדרגה פון לויטערקייט, קלאָרקייט.

נאָר אין זיין נשמה האָט דאָס אידישע פאָלק געלעבט; אין די טיפענישן פון זיין "איך" האָט דער היסטאָרישער מיסטעריום פונ'ם אידישן פאָלק געפלאַקערט מיט אַן הערלאַך פייער און דער שכל האָט ניט געקאָנט דערדרוקן דאָס קול פונ'ם בלוט. אַלס וואָס ער האָט אָנגעוויזן און פּראָקלאַמירט, אַפילו דאָס, וואָס האָט אויפגעוועקט קעגן אים דעם צאָרן פון די מסורה'אָפּהיטערס, — האָט געשטרעבט צו איין־איינציקן ציל: פאַרהיטן דעם גוף פון זיין ראַסע. אין דער ווירקלאַכקייט איז זיין פּען געווען אַ שווערד מיט וועלכער ער האָט פאַרטיידיקט דאָס אידנטום קעגן די אויסערלאַכע און אינערלאַכע שונאים; קעגן דעם שמד אונם מצד די מוסולמאַנער און די קאַטוילישע, קעגן די שעדלאַכע כחות פונ'ם גלות לעבן, קעגן די גרייזן פונ'ם מיסטיציזם. זיין קאָפּ האָט די גאַנצע וועלט אַרומגענומען, נאָר זיין האַרץ איז געווען פול מיט ליבע צום אידישן פאָלק. ווען אַן אויסגעמאַטערטער אַן אָפּגעשוואַכטער, האָט ער אַוועקגעלייגט די פּען אָן אַ זייט, איז איין פאַרלאַנג געווען אויף זיינע ליפּן: איבערפאָרן אין זיין אמת'ער היים: דער פאַנאַטיזם פון זיין שכל איז אין די לעצטע טעג פון זיין לעבן פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ מין ראָמאַנטישקייט. זיין לעצטער וואונש איז געווען צו קומען צו קבורה אויף דער הייליקער ערד פון זיינע אבות. זיין טויט (1204), — אַ נאַציאָנאַלער אומגליק, — איז באַוויינט געוואָרן אינ'ם גאַנצן גלות. אַלע האָבן געהאַט דעם געפיל, אַז אַ פאַקעל־טרעגער איז פאַרשוואונדן געוואָרן, אַז אַ מנהיג, וואָס האָט אָנגעוויזן נייע וועגן פאַר זיין פאָלק, האָט פאַרלאָזן די וועלט.

דאָס אויפגעלעבטע ארץ־ישראל רינגלט מיך דאָ אַרום. כ'האָב דורכגערייזט דעם עמק־יזרעאל, וואו אַן אַנדער פעלד פון אידישער טעטיקייט באַצויבערט די נשמה. אין אָט דעם עמק שאַפן באַגייסטערטע, פאַר'עקשנ'טע יונגע קינדער אַ ניי לאַנד, אַ ניי לעבן, און לידער, פרישע, ווי דער טוי פון אַ זוניקן פרימאָרגן ווירברירן, כוואַליען אין דער לופט. אויף די ברעגעס פונ'ם כנרת פילט מען שטאַרקער ווי ערגעץ וואו די הייליקייט פון אָט דעם לאַנד: מ'האָט אַן איינדרוק, אַז די שכינה שוועבט דאָ אַרום איבער פעלדער, בערג און טאָלן. מ'פילט זיך ווי אָפּגעזונדערט פון דער גרויסער וועלט, ווייט פון זיין נשמה'דיקער בהלה; ס'ווייזט זיך אויס, אַז די אייביקייט אָטעמט דאָ, אין אָט דער אין סורסיק רואיקער אַטמאָספערע. פון דער רעכטער זייט פונ'ם וועג געפינט זיך טיבעריע מיט זיין ערבוביה פון גרויסע ערינערונגען און טאָג־טעגלאַכער פּראָזאַאישקייט. דאָ האָט זיך אַמאָל געפונען דער גרויסער צענטער פון אונזער רעליגיעזער וויסנשאַפט: דאָ פלעגן זיך צונויפקומען די גרויסע לייט פונ'ם סנהדרין, דאָ איז די משנה רעדאַגירט געוואָרן און דער תלמוד ירושלמי איז פאַרענדיגט געוואָרן. נאָך מיט פיר הונדערט יאָר צוריק האָט דון יוסף, דער נשיא פון נאַקאָס, געוואָלט דאָ פאַרווירקלאַכן דעם חלום פון אַן אידישן שטאַט. און איצט דרינגען אַרויס יונגע כחות פון די חורבות פון אַן אוראַלט לעבן און פון אַמאָליקע חלומות. כ'גיי פאַרביי די באַרימטע קוואַלן פון טיבעריע, וועלכע פלעגן נאָך אין די אַלטע צייטן צוציען צו זיך אַ גרויסן עולם מיט זייער היילונג'ס־קראַפט. און ניט ווייט פון דאַנען אַנטפּלעקט זיך פאַר מיינע אויגן אַ רירנד בילד: כ'געפין זיך פאַר אַ געגנט־הויף בערגל, וואו עס רוען אויף אייביק אייניקע גרויסע פאָרטרעטער פונ'ם אידישן פאָלק. דאָ געפינט זיך דער קבר פון מאיר בעל נס, אַרומגערינגלט מיט אַ שול, אַ חדר און אַ זייער גוט אָרגאַניזירטער אינטערנאַציאָנאַלער אונטערנעמונג פון נדבות־זאַמלונג. אויפ'ן שפּיץ דערזעט מען דעם קבר פון רבי עקיבא, וואוהין טויזנטער עולי־רגל, קומען זוכן טרייסט און ישועה. נידעריקער, שוין נעענטער צום טאָל זוך איך אָפּ דעם איינפאַכן קבר פון יוחנן בן זכאי, און נעבן אים געלינגט מיר קוים צוגעפינען דאָס אָרט, וואו דער רמב"ם איז געבראַכט געוואָרן צו קבורה. דער ווייסער שטיין איז שטאַרק אַ תל געוואָרן פונ'ם ווינט און רעגנס, דאָס אַלטע אויפשריפט איז כמעט אינגאַנצן אָפּגעמעקט געוואָרן. קיין זאַך זאָגט ניט עדות, אַז דאָ שלאָפט זיין אייביקן שלאָף אַ גרויסער מענש, אַ גרויסער איד. אַ "חכם" מיט אַ שוואַרצער באָרד, אָנגעטאָן אין אַ טונקעלער קאַפּאָטע, וואַכט איבער'ן קבר.

ווען כ'האָב זיך נאָכגעפרעגט ביי אים וועמענס קבר ס'איז, האָט ער מיר געענטפערט אין דער שנעל: "ס'שטייט געשריבן אין דער גמרא, אַז דער רמב"ם איז דאָ געבראַכט געוואָרן צו קבורה". דער "חכם" האָט ניט געוואוסט, אַז דער תלמוד איז פאַרענדיקט געוואָרן מיט גאַנצע זיבן הונדערט יאָר פאַר'ן רמב"ם'ס טויט.

כ'האָב פאַרלאָזט אָט דאָס דאָזיקע אָרט מיט אַ געפיל פון שולדיקייט. כ'האָב צו זיך אַליין געזאָגט: "אָט דער מדריך פונ'ם אידישן פאָלק האָט זיך פאַרדינט אויף אַ שענערן קבר און אויף אַ מער פּאַסיקן 'חכם'".

(פאָרזעצונג קומט)

סאָוועטישער וויץ

ווי באַקאַנט, גיט מען אין רוסלאַנד די קינדער באָלשעוויסטישע נעמען. אַ גרויסער קאָמיסאַר האָט 3 קינדער: אַ מיידל פון 12 יאָר, הייסט זי: "רעוואָלוציע": אַ אינגל פון 7 יאָר, הייסט ער: "לענין" און דאָס אינגסטע מיידעלע איז אַלט 6 חדשים און הייסט: "פּיאַטילעטקאַ".

אין מיט'ן נאַכט הערט זיך פון וויגעלע, וואו דאָס אינגסטע מיידעלע ליגט, ניט קיין גאַנץ אָנגענעמער ריח. דער טאַטע וועקט אויף "לענינ'ען" און זאָגט:

— "לענין" זאָג דער "רעוואָלוציע" אַז די "פּיאַטילעטקע" האָט זיך באַ...

זינדיק בלוט

א העכסט שפאנענדער ראמאן פון דעם אידישן לעבן אין אמעריקא

פון א. ר.

(פארזעצונג)

ער האט מיט ציטערנדיקע הענט גע־עפנט דאס טיהל און ער האט איר אנגע־כאפט ביי אירע ביידע הענט און ער האט געשאקלט ווי צעדולט:

—סילוויא! טייערע סילוויא! דו ביזט געקומען . . .

זי האט געלאכט און זי האט זיך פארוויטלט און אירע ווייסע ציין האבן געבלענדעט די אויגן. בענדזשאמינס אויגן האבן געברענט און ער האט געהאט א פנים ווי אט, אט, און ער וועט זי א כאפ געטאן און ער וועט איר אינגאנצן אויפעסן.

— קום אריין אין מאשין, בען! — האט זי ארויסגעשעפטשעט.

און דער ווארט "בען" האט אזא הילך געטאן אין זיינע אויערן, אז ער האט געפילט א נעפל לאזט זיך אראפ און הילט איין זיין קאפ.

אין מאשין האט ער ווידער געהאלטן אירע הענט אין זיינע און מיט א גע־שטיקט קול געשעפטשעט:

— טייערע . . . טייערע . . . איך גיי דאך אויס נאך דיר!

ס'איז שוין געווען פינסטערלאך און זי האט זיך דערשראקן פאר זיין פנים, וואס איז איצט געווען שטארק בלייך און עפעס אויסגעצויגענער.

— לאמיר ארויספארן פון פארק, בען! — האט זי געזאגט נאר אויך איר קול איז געווען געפרעסט און גע־שטיקט. און אנשטאט צו ענטפערן איר, האט ער זי צו זיך אזוי שטארק צוגע־דריקט ווי זי וואלט זיך מיט אים צו־זאמענגעוואקסן און ער האט איר אנגע־הויבן קושן מיט אזא ווילדקייט ווי ער וואלט אינגאנצן דעם זינען פארלארן.

דאס מיידל האט גענומען ציטערן ווי א פויגל, וואס פאלט אריין אין נעץ. זי האט זיך ניט געפרובט ארויסרייסן פון זיינע אייזערנע ארעמס. זי וואלט עס סיי ווי ניט געקאנט. אזוי ווי א הונגע־ריקער שלאנג האט ער זי ארומגעהילט און צו זיך געפרעסט. ער האט זי אזוי שטארק געקושט, אז זי איז געווארן אלץ שוואכער און שוואכער. די אויגן אירע האבן זיך פארצויגן ווי מיט א נעפל און עס האט איר דער אטעם פארשלאגן.

— לאז אפ . . . בענדזשאמין, לאז אפ . . .

— נאך א קוש . . . סילוויא טייע־רע . . . איך גיי אראפ פון זינען . . .

און ער האט זי ווידער גענומען קושן אזוי שטארק, אז זי האט געהאט א גע־פיל אז זי ווערט צוגאנגען און ווערט צערונען אונטער זיינע הענט.

— לאז אפ . . . לאז אפ . . .

און ער האט זי ארויסגעלאזט פון זיי־נע הענט. עס האט זיך דערהערט דאס רעש'ן פון א מאשין וואס האט זיך דער־נעענטערט.

ער האט זיך אויסגעגלייכט. ער האט נאך אלץ האסטיק געאטעמט, ער האט אנגענומען דעם רעדל פון דער מאשין און זי האט זיך געלאזט גענומען רירן פון ארט.

ביידע זיינען געזעסן שטיל און צע־מישט. און ביידע האבן זיך אריינגעקוקט אין די אויגן מיט א שטילן שמייכל. סילוויא האט זיך צורעכט געמאכט די היטעלע אויפן קאפ און בענדזשאמין האט א פאר מאל אפגעהוסט און די מאשין איז איצט געפארן שנעלער אויף דעם גלאטן אשפעלט.

אזוי זיינען זיי געפארן א שטיקל צייט. זיי זיינען ארויסגעפארן פון דעם פארק און אין א שטיקל צייט ארום זיינען זיי פון אן אנדער זייט צוריק אריינגעפארן אין פארק. ענדלאך האט זיך בענדזשא־מין אביסל בארויקט און ער האט גע־נומען פארן גלאסענער און ער האט א פרעג געטאן ביי סילוויאן:

— פארוואס ביזטו די לעצטע טעג ניט געקומען אין שאפ?

א ווײַלע האט סילוויא געשוויגן. זי איז געווארן אביסל צעטומלט ווי זי וואלט זיך אויפגעכאפט פון א חלום און זי האט דערזעען די ווירקלאכקייט ארום זיך. דערנאך האט זי א שמייכל געטאן און געענטפערט:

— מיר גלוסט זיך ניט צו ארבעטן. איך פויל זיך . . .

— דאס אינגאנצן?

— פארוואס דען האסטו געמיינט?

א ווײַלע זיינען זיי ביידע שטיל גע־בליבן. דערנאך האט בענדזשאמין פלוצ־לונג א פרעג געטאן:

— האט זיך מיין פאטער צו דיר גע־טשעפעט?

סילוויא האט בלויז געשמייכלט מיט פארלעגנהייט.

— האט ער דיר ארויסגענומען אין א רעסטאראן פאר סאפער?

סילוויא האט שווייגנדיק צוגעשאקלט מיטן קאפ.

בענדזשאמין האט ניט געוואוסט וואס ווייטער צו זאגן — און ער האט מיט אמאל א זאג געטאן:

—געדיינק סילוויא . . . . היט זיך פאר דעם אלטן!

— וואס האב איך זיך צו היטן פאר אים?

— דו קאנסט אים נאך נישט דעם "אלד מען"!

— ער איז א דזשענטלמאן.

— ער שדכנ'ט זיך צו דיר?

זי האט ווידער צוגעשאקלט מיטן קאפ.

— האט ער דיר עפעס געזאגט וועגן דעם?

— ניין . . . ער פירט אונטערהאנד־לונגען מיט דער מאמען.

— און וואס זאגסטו צו דעם?

— וואס זאל איך זאגן? איך וויים נאר אז איך וויל פטור ווערן פון דער ארבעט אין שאפ . . . מיינסטו טאקע אז עס איז אזוי אנגענעם צו ארבעטן און אפפינסטערן די טעג אין שאפ . . . ? שטענדיק זיין פארארימט און ווארטן ביז עפעס אן ארימער ארבעטער וועט דיר ארויסנעמען אין א מאוווי? מיר איז שוין מיאוס געווארן דאס ארימע לעבן... עס עקלט מיר . . . איך קאן עס מער ניט איבערטראגן . . .

בענדזשאמין איז געבליבן איבערראשט ער האט געקראגן גרויסע אויגן און צר האט זיינע אייגענע אויגן ניט געגלויבט. ער האט געגעבן א לאז אפ דאס רעדל און דער אווטאמאביל הט זיך גענומען אפ שטעלן. נאר באלד האט ער זיך בא־הערשט. ער האט צוריק אוועקגעלייגט די הענט אויפן רעדל און ער האט צוריק גענומען טרייבן די מאשין.

— וואס זשע? דו האסט אפשר ליב דעם אלטן?

— וואס פאר א ליב? — האט סיל־וויא שוין גערעדט ערנסט און מיט ווייטאג אין קול — מען האט דען חתונה מיט דעם וועמען מען האט ליב? אד־רבה: אט האב איך דיך ליב — נו, האב מיט מיר חתונה!

בענדזשאמין האט דערפילט ווי עס האט אים געגעבן א שטאך אין הארצן און ער האט געשוויגן מיט גרוים ווייטאג און דערביי האט ער געטראכט נאר איין זאך: הייסט עס, ס'איז אמת . . . אלץ איז אמת . . .

— דו שווייגסט? וואס זשע זאל איך טאן? איך וויים, דו האסט א פרוי מיט א קינד . . . איז וואס זשע? חתונה האבן מיט אן ארימען ארבעטער און ווייטער גיין אין שאפ ארײַן צו דער ארבעט? איבעדיקנס: איך מיש זיך ניט אינגאנצן אין דעם . . . וואס די מאמע וועט מאכן, דאס וועט זיין . . . זי וויל מיר פארזארגן מיט א רייך לעבן

— זאל זי . . . איך האב דיך ליב . . .

און זי האט פלוצלונג א כאפ געטאן זיין קאפ און זי האט זיך איינגעגעסן אין זיינע ליפן.

ער האט זיך גלאסן אפגערוקט און ער האט אוועקגעבויגן זיין קאפ און ער האט גארנישט געזאגט.

דערנאך האבן ביידע שוין מער נישט גערעדט פון דעם. ביידע זיינען געזעסן צעטומלטע און פארביטערטע און עפעס א שטילער כעס איז אין ביידע געווען. דערנאך האט סילוויא געזאגט שטיל:

— ס'איז נאך בעסער . . . מיר וועלן זיין צוזאמען . . .

בענדזשאמין האט געגעבן א קנייטש דאס פנים. אויפן צונג איז אים געלעגן דאס ווארט "מוחל" — נאר געזאגט האט ער גארניט. איצט האט ער שוין גע־טראכט פון דעם, וואס אלע זיינע פאר־דאכטן האבן זיך ארויסגעוויזן פאר ריכ־טיק. און דער כעס האט צוריק גענומען שטייגן אין אים. סילוויא האט זיך דער־פילט שטארק באליידיקט און זי האט מיט א רואיקן און פארביסענעם קול גע־זאגט:

— נו, איך דארף שוין איצט זיין אין דער היים . . . . איך האב צוגעזאגט דער מאמען אז איך וועל קומען ניט שפעטער פון זיבן אזייגער . . .

— נו?

— פיר מיך אהיים . . .

(ווייטערס קומט)

אפפירונג פאר דער בייבי וואס ווערט אנגעווענדעט

דער בייבים אידעאלע סיסטעם רעגע־לירט קעגן קאסטאר אויל און שטארקע אפפיר מיטלען; עס איז אבער דא א מע־דיצין וואס פאסט זיך פאר'ן קינד. און עס ארבעט שנעל און אזוי צערטלאך אז די בייבי פילט עס ניט. פלעטשערס קאסטא־ריא לאשטשעט אויפגערעגטע, ציטעריקע בייבים און קינדער צום שלאף און מאכט די פיבעריש פארשטאפטע אויסער ארדע־נונג קינדער געזונט און פרייליך. אין מי־ליאנען היימען היינט צו טאג. קאסטאריא איז פון ריינע גרינצייג, ניט שעדלאך און איינדארסירט פון דער מעדיצינישער פרא־פעסיע. היט זיך פאר אימיטאציעס. די טשאס. ה. פלעטשער אונטערשריפט בא־צייכנט ריכטיקע קאסטאריא.

עדמאנטאן

עדמאנטאנער נאטיצן

מר. בען צוקערמאן, פון סאסקאטון, איז פארביי געפארן עדמאנטאן אויף זיין וועג קיין וואנקאווער אין די אינטערעסן פונ'ם געווערקשאפטן קאמפיין.

* * *

דער באנאבטער לעקטאר, חיים גרינ־בערג האט דא געהאלטן א לעקציע וועגן דער "מיסיע פון די אידישע ארבעטער אין פאלעסטינע", און וועגן "נאציאנאליזם און אוניווערסאליזם אין אידישן לעבן".

די דאזיקע לעקציעס האט ער געהאלטן אונטער אויפזיכט פון פאלגנדע ארגא־ניזאציעס: בני ציון, בני ברית, א. צ. א. און יאנג דזשודעא.

* * *

דער קאונסיל פון אידישע פרויען וועט ערשטן פעברואר אויפפירן א קאמעדיע אין איין אקט און נאכדעם א טאנץ, אין תלמוד תורה האל.

* * *

מר. און מרס. בערקאוו, פון קאלגארי, וועלכע זיינען דא געווען צו גאסט ביי זיי־ערע קינדער, מר. און מרס. שולער, האבן זיך צוריקגעקערט אהיים.

* * *

מרס. מ. דובינסקי, פון מוס דזשא, סאסק., איז דא צוגאסט ביי אירע עלטע־רען מר. און מרס. מ. פעקעט.

* * *

"דער אלד פאקס ברידזש קלוב" האט אפגעהאלטן א ברידזש אין דער היים פון מרס. דזש. ספאנאר. מרס. ר. שמעלניצקי און מרס. א. פראטקין האבן געוואונען די פריזן. די פריזן פון די געסט טישלאך האב געוואונען מרס. א. דייווים און מרס. י. באלצאן.

* * *

מרס. א. קריסטאל און מיס סימא טא־ראדאש זיינען אפגעפארן קיין טאראנטא, וואו זיי וועלן זיין די געסט פון מר. און מרס. מאקס קריסטאל, זון און שנור פון מרס. א. קריסטאל.

* * *

מר. ס. קאפלאן, פון מאנטרעאל, איז דא געווען אין די אינטערעסן פון אידישן אי־מיגראנט הילף פאראיין.

* * *

מיס איידא אסטראווסקי, פון רעדזשיי־נע, איז צוגאסט אין עדמאנטאן ביי דער שמעלניצקי פאמיליע. מר. און מרס. ר. שמעלניצקי האבן לכבוד איר דורכגעפירט א פארטי זונטאג אוונט.

* * *

די היים פון מר. און מרס. לעאן פריי־פילד, איז געווען די סצענע פון א שיינער חתונה, זונטאג, דעם 4טן יאנואר, ווען זייער אינגסטע טאכטער סארא איז גע־ווארן די כלה פון מר. ד. וואלטש, עלטס־טער זון פון מר. לואיס וואלטש און פון דער פארשטארבענער מרס. וואלטש פון וויניפעג. רעוו. א. פינסקי איז געווען דער מסדר קדושין.

אין דער צערעמאניע האבן זיך באטיי־ליקט דער כלה'ס פעטער, בעטי אייראן, מיס איווא גודמאן, מיס מיני ווערשאף, מר. סעמואיל וואלטש, פון וויניפעג; מיס סיליא אייראן האט געשפילט דעם חתונה מארש. נאך דער חופה איז סערווירט גע־ווארן א פיינער מאלצייט.

מר. און מרס. וואלטש זיינען אפגעפארן קיין קאלגארי און בענף און ווען זיי וועלן זיך צוריקקערן וועלן זיי מאכן זייער היים אין באשאו, אלבערטא.

* * *

דער עדמאנטאנער אידישער דראמא־טישער קלוב מאכט שוין פארברייטונגען פאר דעם יערלאכן קאנצערט וואס וועט פארקומען אין תלמוד תורה זאל דעם 15טן פעברואר.

יהודית.

EDMONTON

עדמאנטאן

לעזער פון "דאס אידישע ווארט" גלויבט איר אין קאאפעראציע. דאן פארוואס ניט פאטראניזירן דעם איינציקן דענטיסט, וועלכער אדווערטייזט אין "דאס אידישע ווארט".
DR. J. W. MacQUEEN
דענטיסט
שטונדן פון 9 ביז 5.30
אוונטן, שבתים און האלידייס ביי אפאינטמענטס
10 פראצענט דיסקאונט צו אלע סובסקרייבער פון "דאס אידישע ווארט".
Phones: 24 762; Res. 82 542
200 Moser-Ryder Blk.

DR. JOHN F. HARRIS
דער אלטער ראיעלער כיראפראקטאר
108 Pantages Bldg. Ph 25 332
EDMONTON

דר. דזשאן ע. ווילקינסאן, דענטיסט
M.D.S., L.D.S.
Phone: Office 24 665; Res. 31 693
520 Tegler Bldg., Edmonton, Alta.

J. ERLANGER
Optometrist
303 TEGLER BLDG.
אויגן עקזאמענירט — גלעזער צוגעפאסט
איבונגען צו קארעגירן די אויגן

DR. W. A. MORGAN
Dentist
דענטאל פלייטס, "ברידזש ווארק"
איבערן פאנטיידזשעס טעאטער
102 Brown Building, Edmonton, Alta.
Ph. 24 918—Res. 25 487

DR. J. C. SHARP
דאנטיסט
אפיס שטונדן, 9 ביז 5
אוונטן ביי אפאינטמענטס
Office Ph 24718; House Ph 82246
Ste. 103 Pantages Theatre Bldg.
Cor. Jasper Ave. and 102nd St.
EDMONTON, ALTA.

J. E. AMYOT, M.D., C.M.
פיזישאן און כירורג
אקושאר — פרויען קראנקהייטן
Ph 25 335; 27 508 Res. 9918-108 St.
105 Brown Bldg., 10215 Jasper Ave.
(Over Pantages Theatre)
EDMONTON, ALTA.

Dr. A. BLAIS
כירורג
אפיס: 3טער פלאר בענק אף מאנטרעאל
טעלעפאן 24 689 רעז. 81 038
עדמאנטאן

MORRIS BAKER
לאו אפיס
510 TEGLER BLDG. PHONE 27 888

פוס באקוועמלאכקייט
איז אין א גרויסער מאס אפהייניק פון א גוטן שומייקער
זעט
LAMB BROS.
מיר קומען און מיר דעליווערן
טעלעפאנירט 22 235
Cor. 5th and Jasper, Edmonton
10023-102nd Ave. Edmonton

MY VALET CLEANERS
קעש און קערי פרייזן
75c מענער׳שע סוטס, גערייניקט און געפרעסט
40c מענערשע סוטס, ספאנדזשט און געפרעסט
85c לײדיס דרעסעס, פליין, גערייניקט און געפרעסט
9352 106 A AVE. EDMONTON
PHONES: 5547 - 1891 - 5256

גוטע פרינטינג
צו דער ריכטיקער פרייז.
מיר ספעציאליזירן זיך אין סייל פאוסטערס
RELIABLE PRINTING CO. LTD.
9920-101 St Street Ph 24 078

איר סייפט 50%
ווען איר שיקט אייער קלינינג צו די
דאלער קלינערס
11217 JASPER AVE.
PHONE 23 513

אין זייער לענגערן לעבן פלוס געגייטער אויסגעצייכנטקייט און שיינקייט וואס דויערט ביז צום סוף, ווערט געפונען די אורזאך ווארום מענער פאנגען אן יעדן יאר מער ליב צו האבן.
LA FLECHE
TAILORED CLOTHES

F. J. DARIMONT
וויאלינים און לערער. פריוואטע לעסאנס אויך קלאס לעסאנס פאר אנפאנגער
STUDIO: 121 ALBERTA BLOCK
PHONE 26 370

טעלעפאן 22 111
JACK HAYS LTD.
TAXICABS
באהייצטע פעקארד סעדאנס
קארס אליין צו טרייבן
10056-101st STREET
EDMONTON :: CANADA

בעסערע שיך געמאכט אדער פאריכט פאר וויניקער געלט
GOODYEAR
SHOE MANUFACTURING CO.
10161 100a St., Edmonton, Alta.

EDMONTON RUBBER STAMP CO.
Limited
מאנופאקטשורערס פון
ראבער סטעמפס און קארפארײשאן סילס
10037-101A AVE.
PHONE 26 927 EDMONTON

Mrs. JAMES JONES
האלסייל און ריטייל
קוואליטי פיש פון לייקס און ים
מיר דעליווערן
CITY FISH MARKET
Phone 22 531 Edmonton

היט׳ס דראג סטאר
קאר. דזשאספער עווע. און 97טע סט.
טעלעפאן 21 678
19 יאר דערפאלגרייכע דראג ביזנעס צו אייער באדינונג און אונזער ספע־ציאליטעט איז פרעסקריפשאנס.
פרעגט אייער דאקטאר.
HEATH'S DRUG STORE
Cor. Jasper Ave. & 97th St.
Phone 1678 Edmonton, Alta.

טעלעפאן 22 565
פארגלייכט אונזערע פרייזן פאר גאראנטירטער ארבעט
International Dyers and Cleaners Ltd.
10666 97th Street, Edmonton, Alta.

סופלייס — פיקסטשורס — לאמפן
CAREY ELECTRIC
עלעקטרישע קאנטראקטארס
10048 109th Street Phone 22 772
EDMONTON, ALTA.

PRINCESS BEAUTY PARLORS
ספעציאליסטן אין מארסעלס, וואטער וויייווינג, מאניקיורס און פנים׳ער
Ste. 212 Mosher-Ryder Blk., Edmonton
Res. Ph 25590 Office Ph 27 502

אלצדינג צו בויען א היים
מיר הענדלען קוואליטי בילדינג מאטעריאלן
אונזער ציל איז צופרידן צושטעלן
J. C. BURGER LUMBER CO. LTD.
South Yard 8604-103 Street
West Yard 11004-124 St.

Zenith Cafe
די היים פון קוואליטעט
9851 Jasper Ave. Edmonton

Phone 26 446
GIMBY & COBURN LTD.
דזשענעראל ריפעירס, געז, אוילס און אקסעסארים
9654 106A AVE. EDMONTON

ווען אייער קאר דארף אטענשאן
ברייננגט עס צו אונז. בעסטע צופרידנהייט אויל, געז, גריזינג, קאר וואשינג טייער ריפערס, בעטערי טשארדזשינג און א. וו.
CLEATOR'S GARAGE
W. V. E. Cleator, Prop.
Phone 22293
10034-103rd Ave. Edmonton, Alta.

E. S. AGNEW
דראגיסט און סטיישאנער
9546 Jasper Ave. Phone 22 432
EDMONTON, ALTA.

WALKINSHAW
OFFICE EQUIPMENT COMPANY
Limited
לעגאלע און קאמערציעלע סטיישאנערס דעסקס, טשערס און פיילינג קעבינעטס
10060 McDougall Ave. Phone 23 855
(Opp. Macdonald Hotel)
EDMONTON, ALTA.

PHOTOS
אין יעדער פאזע איז אפגעשפיגלט דער צויבער און פערזענלאכקייט פון
דער פערזאן
Phone 25 444
פאר אן אפאינטמענט
McDERMID STUDIOS LTD.
10133 - 101st St. Edmonton, Alta.

Phone 28338
GREY LINE
TAXI
באדינונג — קאמפארט — העפלאכקייט

21 660 PHONES 21 772
PETE'S TAXI
פרעגט פאר אונזער סטירנס־נייט באהייצטער סעדאן
Pete Standell

בעסטע באדינונג אין שטאט
איר קאנט פארן מיט באקוועמלאכקייט אויב איר וועט קויפן אייער
געז, אויל און גריזעס
פון אונז
קאר גריזינג און וואשינג טייערס
טייער ריפערס און אקסעסארים
Medico Service Station
"Note the Natural Turn"
W. A. LEONARD
Phone 72 436
11052 101st Street, EDMONTON

מיט פארגעניגן וועלן מיר אייך באדינען מיט
געז, אוילס און אקסעסארים
בעסטערי סערוויס
טייער וואלקאנייזינג
קאר לאונדרי
Garneau Service Station
William Reed, Prop.
8605, 109th St., Cor. 86th Ave.
Phone 32 796
EDMONTON, ALBERTA

לאמבער און מילארבעט
א פולשטענדיקער סטאק פון טרוקענעם מאטעריאל צו נידעריקע פרייזן
מיר מאנופעקטשורן סטאר און אפיס פיקסטשורס אין הארטע אדער ווייכע געהילץ
לאזט אונז אייך געבן א פרייז.
W. H. CLARK & CO. LTD.
109 St. Edmonton Phone 24 366

צו יענע וועלכע באטראכטן דעם אויפזיכט פון דער הויט פאר וויכטיק, רעקאמענדירן מיר די פארזיכטיקע אינספעקציע פון ביוטי קרימס און טואלעט צוגרייטונגען פון
העלען רובינשטיין
ניו יארק
מיר האלטן א קאמפליט סטאק פון די דאזיקע בארימטע ארטיקלען
Public Drug Company Limited
STORE NO. 1 Opposite JOHNSON WALKERS — EDMONTON — STORE NO. 2 Opposite RIALTO THEATRE

עדמאנטאן — אויפמערקזאם — עדמאנטאן
מר. י. באלצאן
איז דער קארעספאנדענט פאר "דאס אידישע ווארט" אין אייער שטאט און אומגעגנט.
מיר בעטן אלע סעקרעטארן פון די עדמאנטאנער ארגאניזאציעס צו איבער־געבן די נייעסן און באריכטן פון זייערע ארגאניזאציעס צו מר. י. באלצאן.
טעלעפאנירט צו אים 24 209
פאר סובסקריפשאן און אנדערע געשעפטס אנגעלעגנהייטן, ווענדעט זיך צו אונזער באפולמעכטיקטן פארטרעטער
מר. א. ווינאגראדסקי, 10 141—96טע סט., טעלעפאן 27 336

DAWSON COAL LTD.
אנטקעגן מאקדאנאלד האטעל McDougall Court
Telephone Mine 22244

Telephone Main Office 21780
ווען איר ארדערט קויל, פליז דערמאנט "דאס אידישע ווארט"

דזשועל שארטענינג
פאר קעיקס און פאים
איר וועט אויסגעפינען אז דזשועל כשר שארטענינג וועט זיך לייכט מישן מיט מעל און קאכט זיך, ניט ברענענדיק. פראבירט עס היינט און איר וועט זיין זייער צופרידן מיט די רעזולטאטן.
דזשועל שארטענינג איז א כשר׳ע ריינע וועדזשעטייבל פעטקייט און איז
"ניט פליישיג - ניט מילכיג"
יעדער פעקל פון דעם כשר דזשועל שארטענינג האט דעם הכשר פון רבי י. י. כהנאוויטש, הויפט רב פאר מערב קאנאדע, אין זיין אייגענער האנטשריפט. וואס גיט אייך די פארזיכערונג אז עס איז כשר.
Swift Canadian Co.
Limited

פרובי׳רט די אנגענעמע
MAGIC MENU

גיט אכטונג אויף דעם צייכן אויף יעדער טין. דאס איז א גאראנטיע אז מעדזשיק בעי־קינג פאודער אנטהאלט ניט קיין אלום אדער וועלכע עס איז שעדלאכע מאטעריאלן.
דאס נעקסטע מאל ווען איר ענטערטעינט, פראבירט די דאזיקע אנגענעמע טיי מעניו, פארגעשלאגן פון מיס מעקפארליין, דייעטישן פון סט. מייקעלס האספיטאל, טאראנטא.
טיי מעניו
טאמייטאס אנגעפילט מיט פיינעפל
גרעהעם דזשעמס* ניס קוקיס
טשייס און סענבורנ׳ס טיי
מיס מעקפארליין זאגט: "מיין דערפאלגרייכע דערפארונג מיט מעדזשיק בעקינג פאודער איז שוין זינט א סך יארן. דערפאר, נוץ איך, און איך רעקאמענדיר עס ווייל איך וויים, אז דאס וועט געבן ראיעלע געבעקס רעזול־טאטן. אפילו אן אנפאנגערן קאן עס נוצן מיט צוטרוי".
אט איז מיס מעקפארליינ׳ס רעסיפי פאר
*גרעהעם דזשעמס
1 קאפע מעל
4 טיש לעפל ברוי־נעם צוקער
¾ טיילעפל זאלץ
4 טיילעפל מעדזשיק בעקינג פאודער
1 קאפע גרעהעם מעל
1 קאפע מילך
1 איי
4 טישלעפל פוטער צעשמאלצענעם
זיפט צוזאמען ווייסע מעל, צוקער, זאלץ און בעקינג פאודער. גיט צו גרעהעם מעל, גיט צו מילך, די איי און צעשמאלצענע שארטע־נינג און שלאגט אויף גוט. פילט אן האלב אנגעשמירטע מאפין טינס און באקט אין א הייסן אויוון 425 גראד, ארום 20 מינוט.
קויפט געמאכטע אין קאנאדע סחורות.

ברודער מארד

געכסט אינטערעסאנטער און שפאנענדער ראמאן

(פארזעצונג)

— ער האט מיר פארן' טויט דערציילט גיהיימעניש.

— מעג איך עס וויסן?

— מיין פאטער איז ניט געשטארבן מיט זיין טויט.

דער אדוואקאט האט פארביסן די ליפן, ער האט זיך אבער באלד באהערשט און האט געזאגט רואיק.

— דזשיימס קארסטן איז שוין געווען אזוי אלט, אז ער האט ניט געוואוסט וואס ער רעדט. איך דענק, אז מען דארף זיך גאר ניט מאכן פון זיינע רייד קיין וועזן.

— אבער, הער שארפ, — ער האט מיר געזאגט, אז דזשאן ווילסאן האט געזעען, ווי מען האט מיין פאטער פארגיפטעט.

— ווער האט עס דען געטאן?

— מיין אנקל אלפרעד.

דער אדוואקאט האט פארביסן די ליפן ביז צום בלוט. ער האט זיך ביז אהער געגעבן אלע מי צו פארדעקן פאר גראף געארג, וואס ער ווייסט פון גראף אלפרעד, איצט איז געארג אלעם געוואר געווארן פון אן אנדער זייט.

דער אדוואקאט האט גוט געוואוסט ווי שרעקלאך עס איז פאר א מענשן צו וויסען, אז זיין אנקל, דער איינציקער ברודער פון זיין פאטער, זיין בלוט און פלייש, איז א מערדער און א רויבער, ער האט זיך געגעבן די גרעסטע מי גאר ניט צו ריידן פון גראף אלפרעד, גאר ניט צו זאגן וואס ער איז. ער האט געוואלט פארשוינען דעם דעם גוטן און יונגן געארג'ן.

— מיין טייערע געארג, — האט דער אדוואקאט אלץ נעפרוואוט אראפפירן דעם יונגן גראף געארג פון דער טעמע, — קארסטען איז געווען זייער אלט און מיר קאנען זיך ניט פארלאזן אויף זיינע רייד...

— ניין, הער שארפ, — האט אויסגערופן געארג, — דער אלטער קארסטן איז געווען ביים פולן באוואוסטזיין פאר זיין טויט. ער האט מיך זאגאר געבעטן איך זאל שווערן, אז איך וועל נעמען נקמה פאר דעם פריצייטיקן טויט פון מיין פאטער.

—און איר האט געשווארן?

— געוויס...

דער אדוואקאט האט זיך פארטראכט.

— דערציילט מיר אלעס וואס עס האט פאסירט צווישן אייך און דעם אלטן קארסטען פאר זיין טויט, — האט דער אדוואקאט געבעטן.

געארג האט אים דערציילט אלעס וואס מיר ווייסן שוין. ווען ער האט געענדיגט, האט דער אדוואקאט געפרעגט.

— האט איר שוין געלעזן די פאפירן וואס דזשיימס קארסטן האט אייך געגעבן?

— איך האב זיי ניט געוואלט לעזן אן אייך, הער שארפ.

—דאן קאנען מיר זיי איצט לעזן, — האט דער אדוואקאט געזאגט.

געארג האט אים דערלאנגט דאס בינטל פאפירן, דער אדוואקאט האט באטראכט די אונטערשריפטן און דעם זיגל פון דעם נאטריוס און פון גייסטלאכן. אלס אדוואקאט האט ער זיך צוגעקוקט צו זיי, אויב זיי זיינען געמאכט אין דער געזעצלאכער פארם. ער האט געפונען אלעם ריכטיק, ווי די געזעצן פון ענגלאנד פאדערן עס.

— מעגן מיר לעזן די פאפירן? — האט דער אדוואקאט געפרעגט.

— ביטע, הער שארפ!

דער אדוואקאט האט צענומען די אלטע פון צייט געל געווארענע בויגנס פאפיר און האט געלעזן פאלגנדעס:

"איך, מארגארעטא ווילסאן, שווער ביים אלמעכטיקן גאט, וועלכער האט באשאפן הימל און ערד, אז אלעס, וואס איך זאג אוים אין מיין ווידוי איז אמת. איך האב גאר ניט צוגעליינט און גארניט פארהוילן. איך זאג די ריינע וואהרהייט פאר גאט און פאר מענשן."

"דער אלטער גראף טשעזוויק האט מיך, מארגארעטא ווילסאן, גערופן צו זיך אין שלאס, איך זאל אויסזויגן זיין קינד, וועלכעס איז נאר וואס געבארן געווארן. איך האב אויך געהאט א קינד ערשט מיט עטלאכע טעג צוריק, ווען איך בין געקומען אין שלאס, האב איך אויסגעפונען, אז די גרעפין איז זייער שלאף און אז די דאקטוירים האבן איר שנין אפגעזאגט דאס לעבן. דער אלטער גראף איז געווען אויסער זיך ווייל ער האט זייער געליבט זיין פרוי. ער האט מיר געהייסן איך זאל נעמען דאס קינד צו זיך און זאל עס אויסזויגן ביי מיר אין שטוב, ביז די גרעפין וועט געזונט ווערן.

"ליידער איז די גרעפין געשטארבן א פאר טעג שפעטער און דער גראף איז געווען אזוי נידערשלאגן און אזוי פארצווייפעלט איבער דעם טויט פון זיין געליבטער פרוי, אז ער האט א צייט לאנג פארגעסן אן מיר און אן זיין קינד.

"איין נאכט האב איך ניט געקאנט שלאפן. מיין קינד איז געווען עפעס ניט געזונט און האט א גאנצע נאכט געוויינט. איך בין געזעסן לעבן וויגעלע פון ביידע קינדער, וואו זיי זיינען ביידע געשלאפן, און כ'האב זיי ביידע באטראכט.

"ביידע קינדער זיינען גלייך, — האב איך מיר געטראכט, — ביידע זיינען גלייך געבארן געווארן, פון איין ברוסט געהאדעוועט, — פארוואס איז עס אבער אזוי באשטימט, אז איין קינד זאל לעבן אין פארגעניגן, רייכטום, און ערע און דאס אנדערע זאל לעבן אין ארימקייט, נויט, און מאנגל? פאר וואס איז דאס איין קינד באשטימט צו זיין א גראף און דאס אנדערע א קנעכט? וואס איז דער אונטערשייד צווישן די ביידע קינדער? — דער איינציקער אונטערשייד איז, וואס איינער איז געבארן געווארן אין א בעט פון א גראף און דאס אנדערע אין א בעט פון א דינער. איז דאס אבער רעכט אזוי? — לאמיר פארבייטן די קינדער, לאמיר זעען ווי מיין קינד וועט זיין א גראף און דעם גראפס קינד וועט זיין א דינער.

"איך האב עס געטאן. איך האב זיי פארביטן. איך האב מיין קינד גערופן אלפרעד און דעם גראפס קינד האב איך גערופן דזשאן. קיינער האט עס ניט באמערקט און האט עס ניט געקאנט באמערקן. דער גראף איז געווען זייער טרויעריק, פארצווייפלט און נידערגעשלאגן זייט זיין פרוי איז געשטארבן. ער האט אנגעזאגט דעם פארוואלטער פון שלאס, ער זאל מיר געבן אלעס וואס איך וועל פארלאנגען פאר זיין קינד און האט מיר נאך געגעבן געלט און פרעזענטן.

"ביידע קינדער האבן אנגעהויבן צו וואקסן, ווען זיי זיינען אלט געווען 12 יאר האט מען שוין געקאנט באמערקן, אז מיין קינד, וועלכעס מען פלעג רופן אלפרעד, איז גרויס און שטארק, דער גראפ'ס קינד אבער, וועלכעס איך פלעג רופן דזשאן, איז געווען קליין, שוואך, מאגער און קרענקלאך.

דער אלטער גראף איז געשטארבן און גראף פרעדעריק האט געשיקט זיין אינגערען ברודער, גראף אלפרעד, מיין קינד, — אין אן אריסטאקראטישער שול אין לאנדאן. דזשאן אבער, דעם גראפ'ס קינד, האט געמוזט לערנען אין דער דארפס שולע פון טשעזוויק.

— גראף אלפרעד פלעגט קומען אפט אין שלאס טשעזוויק. איך פלעג אים באגעגענען און אויפנעמען ווי א קינד. ער פלעגט מיך אבער באטראכטן ווי א דינסט מויד און פלעגט מיט מיר ניט וועלן ריידן. דאס אלעם פלעגט מיך זייער קריינקען. עס פלעגט מיר פארדריסן פאר וואס מיין זון, מיין פלייש און בלוט, איז אזוי צו זיין אייגענער מוטער.

"עס איז מעגלאך, אז ווען איך זאל געווען האבן א מענשן וועמען איך זאל געקאנט זיך פארטרויען און ווער עס וואלט מיר געקאנט א עצה געבן, וואלט מיר בעסער געווען. איך האב אבער קיינעם ניט געהאט וועמען איך זאל קאנען זיך פארטרויען, דער איינציקער מענש, מיט וועמען איך וואלט מיך געקאנט בעראטן, איז געווען מיין פאטער, דזשיימס קארסטן. איך האב אבער געוואוסט, אז קוים זאג איך אים אוים מיין געהיימעניש וועט ער מיך פארפלוכטן און וועט עס אויסזאגן צו גראף פרעדעריק.

(ווייטערעס קומט)

פארלירט פעטקייט אויף דעם דאזיקן אופן

עס מאכט ניט אויס ווי פעט איר זייט אדער אויף וויפיל איר האט פיינט ארויסצוגיין שפאצירן א פאר מייל —

אויב איר וועט נעמען א האלבע טיילעפל קרושען זאלצן אין א גלאז הייסע וואסער יעדן פרימארגן פאר 30 טעג —

וועט איר פילן אזוי גוט — אזוי ענערגיש, און דער דראנג פאר אקטיוויטעט וועט זיין אזוי גרויס, אז איר וועט זייער הנאה האבן פון א טעגלאכן שפאציר פון עטלאכע מייל — און פארלירן פעטקייט.

ווארום קרושען זאלצן וועלן מאכן די דאזיקע גרויסע ענדערונג צום גוטן אין מיר — דאס איז נאטירלאך פאר אייך צו פרעגן.

ווייל קרושען איז א צוזאמענשטעל פון זעקס לעבנס־וויכטיקע זאלצן וואס די נאטור זאגט, אז אייער קערפער מוז האבן צו האלטן יעדן ארגאן, גלענד און נערוו איינ'ס קערפער קרעפטיק געזונט.

אין דער צייט ווען איר וועט פארלירן פעטקייט וועט איר געווינען אין ענערגיע — אין דזשוינהאפטקייט — אין אמביציע. אייער הויט וועט וואקסן קלארער, און אייערע אויגן וועלן פינקלען מיט דעם גוטן געזונט וואס קרושען ברענגט. די אלטע ארם טשער וועט אייך מער ניט האלטן — איר וועט וועלן זיין וואכזאם און טאן—איר וועט הנאה האבן פון ארבעט און אקטיווער ווידערבאשאפונג און איר וועט שלאפן ווי א שטיק האלץ. איר וועט פארלירן פעטקייט, און איר וועט מענלאך לייננער לעבן.

נארט־וויניפעג הארטיקולטשוראל סאסייטי אנאנסירט אן

ארקעסטער קאנצערט

אין

סט. דזשאנס טעקניקאל סקול (קאר. מאקריי און סאלטער)

פרייטאג, 16 יאנוואר

אנפאנג 8.15 נ.מ.

ארויסהעלפנדיקע ארטיסטן:

טעלמא זימערמאן — עני טרעפל

ווילי גארדאן

א. א. זימערמאן

און פילע אנדערע גוט באקאנטע ארטיסטן.

איינטריט ביי פראגראם

פראגראם 25 סענט

דער גאנצער פראפיט וועט גיין פאר'ן בענעפיט פון דער נארט וויניפעג הארטיקולטשוראל סאסייטי.

א מאסן פארזאמלונג פון דער שטאט קאמיטע בשר כשר

היינט, 8 אזייגער אונט, יאנוואר 14טן

אין קווינס טעאטער

אויף דער פארזאמלונג וועט אפגעגעבן ווערן א באריכט וועגן די שלום פארהאנדלונגען פונ'ם בשר כשר סכסוך.

אלע אידן פון וויניפעג וואס אינטערעסירן זיך וועגן שלום אין שטאט זאלן קומען צו דער פארזאמלונג.

די שטאט קאמיטע בשר כשר

NEW PALACE THEATRE

היינט

קלאדעט קאלבערט אין

"טויט־שלאג"

אויך

קאמעדיע, נייעס און פיטשורעטס

אידער איר ארדערט אייער מצה

ווענדעט זיך צו דער

אינדעפענדענט מצה קאמפ.

און איר וועט שפארן געלט און העלפן א וויניפעגער אינדוסטריע

מ. נאראווע,

פרעזידענט און גענעראל מענעדזשער

510 Selkirk Ave., Winnipeg, Man.

אין פעלעס טעאטער

היינט ווערט געשפילט א גרויסע ליבעס דראמע, וואס האט אויפגעשטורעמט די וועלט. "טויט־שלאג", איז דער נאמען פון דער בילד מיט קלאדעט קאלבערט און פרעדריק מארטש, אין די הויפט ראלן. צוזאמען מיט אן ערשט קלאסיקן קעסט.

עס ווערט אויך געוויזן א דורכאוים ריידנדיקע קאמעדיע, נייעס און פיטשורעטס. זעט און הערט עס אין פעלעס טעאטער.

ארקעסטער קאנצערט פרייטאג אוונט

די נארט וויניפעג הארטיקולטשוראל סאסייטי אנאנסירט אן ארקעסטער קאנצערט וואס וועט פארקומען פרייטאג, דעם 16טן יאנוואר, 8.15 נ. מ., אין סט. דזשאנס טעקניקאל סקול אודיטאריום (קארנער מאקרעי עווועניו און סאלטער סטריט). עטלאכע גוט באקאנטע ארטיסטן וועלן ארויסהעלפן.

דער ארקעסטער באשטייט פון 60 מוזיקער, דיריגירט פון א. א. זימערמאן. דער גאנצער פראפיט וועט גיין פאר דעם בענעפיט פון דער נארט וויניפעג הארטיקולטשוראל סאסייטי. א פארשיידנארטיקע פראגראם וועט געשפילט ווערן. מוזיק ליבהאבער וועלן האבן גרויס פארגעניגן פון דעם דאזיקן קאנצערט.

Classified Section — קלאסיפייד סעקשען

ספעציעלע פרייזן פאר אדוועטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפטיילונג

איין מאל, 5 ס. פער "אגייט לייז"	פאר 3 מאנאטן, $2.15 "
פאר א וואך, 20 ס. "	פאר 6 מאנאטן, $4.00 "
פאר א מאנאט, 75 ס. "	פאר 1 יאר, $7.50 "

:: פערזענלאכעס :: PERSONAL

PROF. SCOTT 88 106
290 פארטעדזש עוו. איבער לייסעאום טעאטער
נייסטע בעסטע פאקס טראט און וואלץ סטעפס
קלאסן און סטריקטלי פריוואטע לעסאנס.
פולער קורס פון לעסאנס $5.00.

ראבערט גרעי סקול פון פיזישער קולטור
114 באלמאראל פליים

R.B.ORMISTON
פלאריסט
צוויי סטארס צו אייער באדינונג
96 Osborne St., Phone 42 386
340 Portage Ave., Phone 24 791
בלומען טעלעגראפירט איבעראל

לייף אינשורענס
בעסער צו האבן א פאליסי און ניט דארפן עס, איידער דארפן דאס און ניט האבן.
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

טייפרייטערס
באנקראט סייל, רעמינגטאן, אנדערוואוד, וואודסטאק און א. וו.
T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame Ph. 24 783

LIGHTFOOT'S TALLY HO'S
פאר שליטן פארטיס
Phone 86 067 Evenings 23 258

פיל געלט געמאכט שרייבנדיק קארדס
Davis Sho-Card School
נייע אויסגעבעסערטע סיסטעם פון לערנען
Phone 24 978 324 Smith St.

פרייע קופאנען
א באגרעניצטע צאל, אין ציוניסטישער הויפט קווארטיר. בארעכטיקן אייך צו רעדוצירטע רייטס אין געוויסע טעאטערס און צו קאנצערטן. קומט פרי.
WORKS & STUDENTS AMUSEMENT BUREAU
וויקטאריא ווילאמס, מענעדזשער

גראדואירטע לערערין וועט געבן לעסאנס אין ענגליש, ביליק. זיך ווענדן צו מיס ס. גורוויץ, 755 פלארא עוועניו.

היים און אפיס פורניטשור פארלאנגט פאר מזומן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

A. MUIR
אוטאריזירטער
דוקא פינישינג סטיישאן
פענדערס און באדי ריפעירס
376 FURBY ST.
PH. 33 255

אינשורענס
די עלטסטע און ראיעלסטע לעבנס, פייער און אוטאמאביל קאמפאניס.
ריל עסטייט
שנעלע, ערנטלאכע באהאנדלונג פאר קויפער און פארקויפער. מארטגעדזשעס און לאנס אונזער ספעציאליטעט.
שיפס קארטן און געלט שיקונג
דורך "באלטיק אמעריקא ליין".
געשעפט געלעגנהייט
דער גרעסטער אויסוואל פון גוטע געשעפטן אין שטאט און אין קאנטרי.
עס וועט זיך אייך באצאלן זעען
ת. פערלמאן און נ. זעלטשער
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

געשעפט געלעגנהייטן
Business Opportunities

טערעס, 5 הייזער, רענט $1,500 א יאר. צו פארבייטן אויף א הויז אדער אנרימענט און קעש.

גראסערי און קאנפעקשאנערי, נארט ענד. סטאק $3,000. בילדינג און פיקסטשורס $5,500. זיבן רומס. וועט פארבייטן אויף א הויז און קעש.

SCOTT REALTY CO Ltd.
11 C.P.R. Office Bldg. Phone 89 644

ארבעטער פארלאנגט
HELP WANTED

פארלאנגט א מאן פאר א גוטער מאנופעקטשורינג ביזנעס אין שטאט
מוז האבן פון 15 ביז 20 טויזנט דאלאר צו פארגרעסערן די ביזנעס. איינצלהייטן וועלן געגעבן ווערן אויף פארלאנג. די ביזנעס זיינען אפן פאר אונטערזוכונג צו פאראינטערעסירטער פארטי. זיך ווענדן שריפטלאך צו דאס אידישע ווארט באקס 3794.

פאטראניזירט אונזערע אדווערטייזערס

:: צו פארקויפן :: FOR SALE

א פולי מאדערן דאבל הויז פון 7 רומס אין יעדער הויז, מיט א פול בייסמענט, צוויי באזונדערע פוירנעס, א גאראדזש פאר 4 קארס, אין איינער פון די שענסטע גאסן אין דער נארט ענד. פרייז $4,500. א גרויסע מציאה.

סוויטס און הייזער צו פארדינגען, מעסיקע רענט.

געלט צו לייען אויף 7 פראצענט.

אינשורענס פאר אלערליי צוועקן.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 55 761 און 58 807

צו פארקויפן א פערשען לעם קאוט מיט הארסאן סיל קאלנער און קאפס, אין ערשט קלאסיקן צושטאנד. וועל פארקויפן פאר ווייניקער פון האלב פרייז. סייז 40—38. זיך ווענדן אין 553 אלפרעד עוועניו.

:: צו פארדינגען :: FOR RENT

NOKOMIS BUILDING
הארגרייוו און קאמבערלענד ווינשנסווערטער פלאץ
צו פארדינגען. פאסיק פאר לייכטער מאנופעקטשורינג אדער אפיסעס. נידעריקער אינשורענס רענט.
THE J. McDIARMID CO., LTD.
201 Nokomis Bldg. Phone 26 294

צו פארדינגען 1 אדער 2 רומס, געפוירנישט אדער נים. זיך ווענדן אין 511 מעגנוס עוועניו.

דער וועלכער באזיצט א Thor דאבל בענעפיט געזונטהייט לאמפ

האט זונשיין און געזונט

מיליאנען ווייסן דעם עכטן ווערט פון אויסשטעלען דעם קערפער פונקט אנטקעגן די שטראלן פון דער זון. און איצט, א דאנק נאך א דערגרייכונג אין דער וויסנשאפט, ווערט געמאכט זומערדיקע זונשיין מיט אלע אירע ווייט־גרייכנדע בענעפיטן, נוצלאך יעדן טאג פונ'ם יאר, דורך פשוט אויסשטעלן אימעצנס א קערפער צו די ענערגיעזירנדיקע שטראלן פון דעם "טהאר דאבל־בענעפיט העלט לעמפ". צוווייפאכער בענעפיט, ווייל דער דאזיקער געזונטהייט לאמפ שטעלט צו ביידע, אולטרא ווייאלעט און אינפרא־רויטע שטראלן. קינדער דארפן ביידע פון די דאזיקע בענעפיטרנדיקע שטראלן — דערוואקסענע דארפן זיי. שטעלט זיי אריין אין אייער היים, איצט, פאר דעם בענעפיט פון אלעמען.

קומט אריין און זעט דעם אונטערשייד צווישן דעם טהאר און די געוויינלאכע געזונטהייט לאמפן און גע־יינקט דער פרייז איז

$69.00 בלויז קאמפליט

ליינטע טערמינען דערגרייכבאר

א דעמאנסטראציע אין אייער היים אויפ'ן פארלאנג. טעלעפאן 842 321-2-6-8-9

WINNIPEG ELECTRIC COMPANY

"אייער גאראנטיע פאר גוטער באדינונג"

511 SELKIRK AVE. POWER BLDG.

1841 Portage Ave., St. James—Marion and Tache, St. Boniface

די בעקערס פון קריסטי'ס ביסקעטס

אנאנסירן

די דערעפענונג פון א ברענטש אין וויניפעג

אייער גראסער האט איצט די מעגלאכקייט צו פארזארגן אייך מיט

קריסטי'ס ביסקעטס

פרישער ווי ווען עס איז פריער

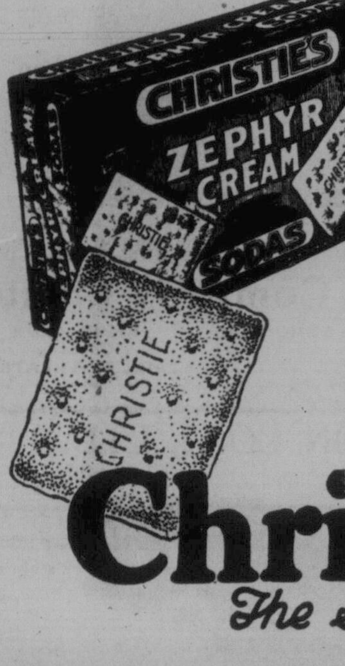

איצט קאנט איר קויפן קריסטי'ס ביסקעטס מיט דער פארזיכערונג אז זיי וועלן זיין אזוי פריש פונקט ווי ווען זיי קומען ארוים פון די קריסטי אויוונס. די דערעפענונג פון אונזער וויניפעגער ברענטש דערמעגלאכט אונז צו האלטן א קאמפליט ליין פון אייערע באליבטע ביסקעטס גרייט צוצושטעלן צו אייך פינקטלאך און צופרידנשטעלנד. נאך אן אויסבעסערונג אין דער באדינונג פון קריסטי פאר אייער באקוועמלאכקייט.

CHRISTIE, BROWN AND COMPANY, LIMITED
126 Lombard Street, Winnipeg Telephone 29689

Christie's Biscuits
The Standard of Quality Since 1853.